

ท่านปรีดิ พนมยงค์ กับสถาบันกษัตริย์ และการนิสวรรติ

สุพจน์ ด่านตระกูล

อัญเชิญขึ้นครองราชย์

กอกความขัดแย้งระหว่างพระบาทสมเด็จพระปกาเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ กับรัฐบาลพระยาพหลพลพยุหเสนา อันเป็นเหตุให้พระบาทสมเด็จพระปกาเกล้าฯ ทรงஸະราชสมบัติเมื่อ ๒ มีนาคม ๒๔๗๗ และโดยที่พระองค์ไม่ได้ทรงแต่งตั้งผู้ใดเป็นองค์รัชทายาท รัฐบาลพระยาพหลฯ จึงประชุมปรึกษาหารือกันในระหว่างเวลาห้าวัน ตั้งแต่วันที่ ๒ มีนาคม ถึงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๔๗๗ เพื่อพิจารณาหาเจ้านายในพระราชวงศ์จักรีขึ้นเป็นพระมหาภัตติรัชย์สืบต่อไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญพุทธศักราช ๒๔๗๕ และโดยนัยแห่งกฎหมายเทียรบาล พุทธศักราช ๒๔๗๗

กฎหมายเทียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์มีด้วยกัน ๘ หมวด ๑๑ มาตรา หมวดที่ สำคัญคือหมวดที่ ๕ ว่าด้วยลำดับขั้นผู้สืบราชสันตติวงศ์ และหมวดที่ ๕ ว่าด้วยผู้ที่ต้องยกเว้นจากการสืบราชสันตติวงศ์

หมวดที่ ๕ มาตรา ๙ บัญญัติไว้ว่า

“ลำดับขั้นเชื่อพระบรมราชวงศ์ ซึ่งจะครรซืบราชสันตติวงศ์ได้นั้น ท่านว่าให้เลือกตามสายตรงก่อนเสมอ ต่อไปไม่สามารถเลือกทางสายตรงได้แล้ว จึงให้เลือกดามกันที่สนิทมากและน้อย

“เพื่อให้สิ้นลงสัย ท่านว่าให้วางลำดับสืบราชสันตติวงศ์ไว้ดังต่อไปนี้...

ครั้นแล้วท่านก็ลำดับพระญาติวงศ์ผู้มีสิทธิ์สืบราชสันตติวงศ์ นับแต่สมเด็จหน่อพุทธเจ้าเป็นปฐมลงไป สรุปให้เข้าใจง่าย ๆ ดังนี้

ลำดับที่ ๑ พระราชนอร์สหรือพระราชันดดา
ลำดับที่ ๒ กรณีซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไร้พระราชนอร์สและพระราชันดดา แต่ทรงมีสมเด็จพระอนุชาที่ร่วมพระราชชนนี หรือพระราชนอร์สของสมเด็จพระอนุชา

ลำดับที่ ๓ กรณีมีสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไร้พระราชนอร์สและพระราชันดดา กับไพรีทั้งสมเด็จพระอนุชาที่ร่วมพระราชชนนี แต่ทรงมีสมเด็จพระเชษฐาหรือสมเด็จพระอนุชาต่างพระราชชนนี หรือพระโอรสของสมเด็จพระเชษฐาหรือพระอนุชา

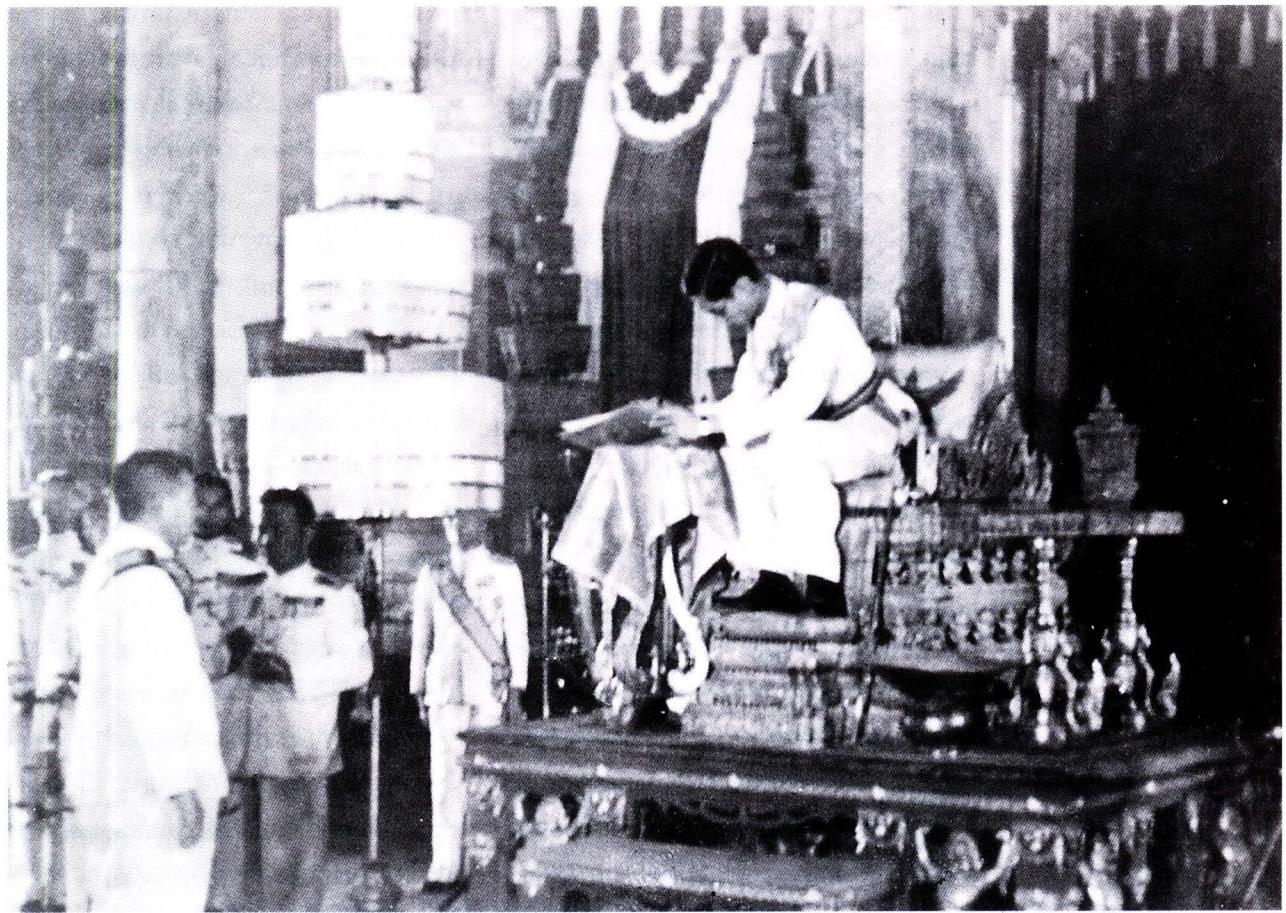
ลำดับที่ ๔ กรณีซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไร้พระราชนอร์สและพระราชันดดา กับทั้งไพรีสมเด็จพระอนุชาที่ร่วมพระราชชนนี และไพรีสมเด็จพระเชษฐาหรือพระอนุชาต่างพระราชชนนี แต่ทรงมีพระเจ้าพี่ยาเธอหรือพระเจ้าน้องยาเธอ หรือพระโอรสของพระเจ้าพี่ยาເهوหรือพระเจ้าน้องยาເهو

ลำดับที่ ๕ กรณีมีสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไร้พระราชนอร์สและไพรีพระราชันดดา พระอนุชาที่ร่วมพระราชชนนีและพระอนุชาต่างพระราชชนนี พระเจ้าพี่ยาເهو น้องยาເهو แต่ทรงมีสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์ເເหอและพระเจ้าบรมวงศ์ເເหอ หรือพระโอรส

ดังกล่าววนี้คือลำดับพระองค์ผู้มีสิทธิ์สืบราชสันตติวงศ์ตามกฎหมายเทียรบาล หมวดที่ ๕ มาตรา ๙ แต่มีข้อบังคับว่าด้วยผู้ที่ต้องยกเว้นจากการสืบราชสมบัติไว้ในหมวด ๕ มาตรา ๑๑ ว่าดังนี้

๑. มีพระสัญญาไว้ปلاศ
๒. ต้องราชทัณฑ์ เพราะประพฤติผิดประ-

เกี่ยวกับผู้เขียน :
สพจน์ ด่านตระกูล
ผู้อำนวยการ
สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม

ราชกิจหนังสือหมายในคดีมหันต์โภช

๓. ไม่สามารถทรงเป็นอัครพุทธศาสนา-ปัลมภาก

๔. มีพระชายาเป็นนางต่างด้าว กล่าวคือ นางที่มีสัญชาติเดิมเป็นชาวประเทศอื่น นอกจาก ชาวไทยโดยแท้

๕. เป็นผู้ที่ได้ถูกกอดถอนออกจากตำแหน่งพระรัชทายาท ไม่ว่าการถูกกอดถอนจะได้เป็นไปในรัชกาลใด ๆ

๖. เป็นผู้ที่ได้ถูกประกาศยกเว้นออกเสีย จำกัดดับสืบราชสันตติวงศ์

กฎหมายเที่ยวนำล่าว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ดังกล่าวนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้ทรงตราขึ้นก่อนที่พระองค์จะเสด็จสรวรถดเพียงหนึ่งปี (คือตราขึ้นในเดือน พฤษภาคมเดียวกับ ๒๕๑๗ และพระองค์เสด็จสรวรถในวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๑๘) และก่อนที่พระองค์จะเสด็จสรวรถสองเดือน พระองค์ได้ทรงมีพระบรมราชโองการลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๑๘ ถึงเสนาบดีวัง เกี่ยวกับองค์รัชทายาทที่จะสืบสันตติวงศ์ต่อจากพระองค์ท่าน (ขณะนั้นสมเด็จ-

พระนางเจ้าสุวัทนฯ พระวรราชเทวี กำลังทรงพระครรภ์ ยังไม่แน่ใจว่าจะเป็นพระราชโอรสหรือพระราชธิดา) พระบรมราชโองการมีความตอนหนึ่งว่าดังนี้

“...ให้ข้ามหมื่นเจ้ารานนท์ราชวัช ในสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนเพชรบูรณ์อินทร์ไชยนันเลี้ยเดิด เพราหมื่นเจ้ารานนท์ราชวัชแม่ที่ไม่มีชาติสกุล เกรงว่าจะไม่เป็นที่เคารพแห่งพระบรมวงศานุวงศ์...”

ต่อมาในวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๑๘ ก่อนเสด็จสรวรถเพียงวันเดียว พระนางเจ้าสุวัทนฯ พระวรราชเทวี มีพระประสูติกาลพระราชธิดา (สมเด็จเจ้าฟ้าหญิงเพชรรัตน์ราชสุดาฯ) จึงเป็นอันว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ไม่มีพระราชโอรสที่จะสืบราชสันตติวงศ์ การสืบราชสันตติวงศ์จึงต้องเป็นไปตามเงื่อนไขข้อ ๒ แห่งกฎหมายเที่ยวนำล เงื่อนไขข้อ ๒ ได้บัญญัติไว้ว่า

“กรณีซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไว้พระราชโกรสและพระราชันดดา แต่ทรงมีสมเด็จพระอนุชา ที่ร่วมพระราชชนนีหรือพระราชสวามีของสมเด็จพระอนุชา”

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในหลวงรัชกาลที่ ๙
ทรงลงพระปรมาภิไธย
และพระราชนครรัฐธรรมนูญ
ฉบับวันที่ ๙ พฤษภาคม
พ.ศ. ๒๕๗๙ โดยมี
นายบริเต พนมยงค์
นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับสนอง
พระบรมราชโองการ

ทรงมีพระเชษฐภคินีและพระอนุชาร่วมพระราชชั�ชนนีด้วยกันเก้าพระองค์ คือ

๑. สมเด็จเจ้าฟ้าหญิงพาหุรัดมณีเมย (ประสูติเมื่อ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๑ สื้นพระชนม์เมื่อ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๓๐)

๒. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

๓. สมเด็จเจ้าฟ้าตรีเพชรรุ่มดำรง

๔. จอมพล สมเด็จเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนานา กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ (ต้นสกุลจักรพงษ์ ณ อยุธยา)

๕. สมเด็จเจ้าฟ้าศิริราชกุลภัณฑ์

๖. สมเด็จเจ้าฟ้าหญิง (ประสูติและสิ้นพระชนม์ในวันเดียวกัน)

๗. พลเรือเอก สมเด็จเจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชา-วุช กรมหลวงนครราชสีมา (ต้นสกุลอัษฎางค์ ณ อยุธยา)

๘. สมเด็จเจ้าฟ้าจุฑารัชธรรมราดิลก กรมขุน-เพชรบูรณ์อินทรัชัย (ต้นสกุลจุฑารัช) และ

๙. สมเด็จเจ้าฟ้าประชานิปักดีเดชาน์ กรม-ขุนสุขทัยธรรมราช (รัชกาลที่ ๗)

ในขณะที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ สวรรคตนั้น พี่น้องร่วมพระราชชนนีกับพระองค์ท่านที่ยังมีพระชนม์ชีพอยู่ก็ได้สมเด็จเจ้าฟ้าประชานิปักดีเดชาน์ กรมขุนสุขทัยธรรมราชพระองค์เดียว ซึ่งเป็นพระอนุชาของครุฑท้อง และมีนัดดาสองพระองค์ คือ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ โอรสของ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ กับหม่อมเจ้าวราณน์ ราชวัช โอรสของกรมขุนเพชรบูรณ์อินทรัชัย

กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถขณะยังมีพระชนม์ชีพอยู่นั้น ดำรงฐานะเป็นรัชทายาทของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ด้วยเป็นพระอนุชาถัดจากพระองค์ และขณะนั้นกรมหลวงพิษณุโลกฯ มีหม่อมแแคทยาเป็นพระชายา ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ พระราชนิปิต ทรงรับเป็นสะไภ้หลวง ม.ร.ว. นริศรา จักรพงษ์ พระวิภาคพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ เล่าไว้ในหนังสือ แคบทยาและเจ้าฟ้าสຍาม ว่า ซื้อ จุลจักรพงษ์ เป็นซื้อที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงประทานดังให้โดยเปลี่ยนจากซื้อ พงษ์จักร ที่สมเด็จพระบรมราชินีนาถเสาวภาผ่องศรี ประทานดังให้แต่แรก

ดังนั้นตามเงื่อนไขข้อ ๒ แห่งกฎหมายเทียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระองค์เจ้าจุล-

จักรพงษ์จึงอยู่ในฐานะที่จะได้รับการสถาปนาขึ้น เป็นพระมหากษัตริย์สืบต่อจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ เพราะเป็นพระโอรสของสมเด็จพระอนุชา องค์รัชทายาท (กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ)

ส่วนหม่อมเจ้าวราณน์ราชวัช พระโอรสของกรมขุนเพชรบูรณ์อินทรัชัย ซึ่งตามกฎหมายเทียรบาลก็มีสิทธิสืบราชสันตติวงศ์เป็นพระองค์ดัดไปจากพระองค์เจ้าจุลฯ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ได้ทรงมีพระบรมราชโองการให้ข้ามไปเสียดังที่ยกมาข้างต้น

จากพระบรมราชโองการฉบับวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๑๘ เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงรับในสิทธิสืบราชสันตติวงศ์ของพระองค์เจ้าจุลฯ เพระถ้าพระองค์ไม่ทรงรับในสิทธิดังกล่าวนั้น พระองค์จะต้องระบุไว้ในพระบรมราชโองการฉบับเดียวกันนี้ว่าให้ข้ามไปเสีย (พระมีแม่เป็นนางต่างด้าว) เช่นเดียวกับที่ทรงระบุให้ข้ามหม่อมเจ้าวราณน์ราชวัช (พระมีแม่ที่ไม่มีชาติสกุล) นั้นแล้ว

แต่มีแม่เป็นนางต่างด้าวไม่อยู่ในข้อห้ามตามมาตรา ๑๑ (๔) ห้ามแต่มีชายาเป็นนางต่างด้าวเท่านั้น

ในที่ประชุมของพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ ในคืนวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๑๘ ซึ่งมีจอมพล สมเด็จเจ้าฟ้ากรรมพระยาภานุพันธุวงศ์-วรเดชเป็นประธานของที่ประชุมอันประกอบด้วย จอมพล สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรรมพระนราภิรักษ์พินิต ผู้เป็นยมไปด้วยพระบรมมี ได้มีความเห็นให้อัญเชิญสมเด็จเจ้าฟ้าประชานิปักดีเดชาน์ กรมขุนสุขทัยธรรมราช ขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์องค์ที่ ๗ แห่งราชวงศ์จักรี

ดังนั้น เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกาเกle้าฯ สลั德拉ชสมบัติ โดยกฎหมายเทียรบาล พระองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์คือ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ซึ่งเป็นสายตรงคือ โอรสของพระเชษฐา (กรมหลวงพิษณุโลกฯ) ที่มีสิทธิในการสืบราชสันตติวงศ์ก่อนกรมขุนสุขทัย (รัชกาลที่ ๗) แต่ด้วยพระมีของจอมพล สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรรมพระนราภิรักษ์พินิต ได้ช่วยส่งให้กรมขุนสุขทัยขึ้นสู่ราชบัลลังก์ ข้ามพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ไปดังกล่าวแล้ว

ส่วนกรมหลวงสงขลาฯ สมเด็จพระราช-

บิดานน์ เป็นอนุชาของสมเด็จเจ้าฟ้ามหาชีรุณหิส สยามมกุฎราชกุมาร ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับสมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา บรมราชเทวี (สมเด็จพระศรีสวัสดิ์ทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า)

แต่สมเด็จเจ้าฟ้ามหาชีรุณหิส สยามมกุฎราชกุมาร สืบพระชนม์เสียก่อนที่จะได้ขึ้นครองราชย์ ต่อมาสมเด็จพระราชนิวัติ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ได้สถาปนาสมเด็จเจ้าฟ้า กรมขุนเทพทวาราวดี ในสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถ เป็นสมเด็จพระบรมโภราธิราชสยามมกุฎราชกุมาร (แทนที่จะเป็นกรมหลวงสังขลาฯ พระอนุชาของสมเด็จเจ้าฟ้ามหาชีรุณหิส สยามมกุฎราชกุมารพระองค์ก่อน) และถ้าบันโดยศักดิ์ทางพระมารดาแล้ว สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระมารดาของกรมขุนเทพทวาราวดี (รัชกาลที่ ๖) เป็นพระน้องนาง (ประสูติ ๑ มกราคม ๒๔๐๖) ของสมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา (ประสูติ ๑๐ กันยาายน ๒๔๐๕ นับตามปีปฏิทินก่อน) ในสมเด็จพระมารดา สมเด็จพระปิยมหาราช ที่มีพระพื่นนางองค์โปรดร่วมครรภ์พระมารดา เติญรักษ์ คือ พระองค์เจ้าหญิงสุนันกาภูมารีตัน (ประสูติ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๔๐๓) หรือพระนางเรืองล่ม

ที่ผู้อุตสาห์ลำดับความการสืบราชสันติวงศ์มานั้น ก็เพื่อเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นว่า ท่านเป็นบุตร พนวยดย มีส่วนสำคัญอย่างไรบ้างในการสนับสนุนเชือสายของกรมหลวงสังขลานครินทร์ขึ้น นั่งบัลลังก์พระมหาภักษติรัย์แห่งราชจักรีวงศ์ ทั้ง ๆ ที่ถูกข้ามมาแล้ว

ในการประชุมคณะกรรมการรัฐมนตรีระหว่างวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๔๗๗ ครั้นนั้นท่านบริสีได้บันทึกไว้ ในหนังสือ บางเรื่องเกี่ยวกับพระบรมวงศานุวงศ์ ในระหว่างสองครั้งที่ ๒ มีความตอนหนึ่ง ว่าดังนี้

(๑) พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ซึ่งเป็นพระโอรสของสมเด็จเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาท ที่ทรงเป็นรัชทายาทในรัชกาลที่ ๖ ครั้นแล้วจึงพิจารณา คำว่า ‘โดยนัย’ แห่งกฎหมายเตียรบาล ๒๔๗๗ นั้น พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์จะต้องยกเว้นตาม มาตรา ๑๑ (๔) แห่งกฎหมายเตียรบาลหรือไม่ เพื่อพระมารดาไม่สัญชาติเดิมเป็นต่างประเทศ ซึ่ง

ตามด้วยทโดยเคร่งครัดกล่าวไว้แต่เพียง ยกเว้น ผู้สืบราชสันติวงศ์ที่มีพระชายาเป็นคนต่างด้าว (ขณะนั้นพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ยังไม่มีพระชายา เป็นนางต่างด้าว) รัฐมนตรีบางท่านเห็นว่าข้อ ยกเว้นนั้นใช้สำหรับรัชทายาಥองค์อื่น แต่ไม่ใช่ กรณีสมเด็จเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาท ซึ่งขณะที่ พระบาทสมเด็จพระมกุฎเกล้าฯ สถาปนาเป็น รัชทายาทนั้น ก็ทรงมีพระชายาเป็นนางต่างด้าว อยู่แล้ว และทรงรับรองเป็นสังไหหลังโดยถูก ต้อง แต่ส่วนมากของคณะรัฐมนตรีตีความคำว่า ‘โดยนัย’ นั้น ย่อมนำมายใช้ในกรณีที่ผู้ซึ่งจะสืบ ราชสันติวงศ์มีพระมารดาเป็นนางต่างด้าวด้วย”

รัฐมนตรีส่วนข้างมากที่ตีความคำว่า ‘โดยนัย’ ตั้งกล่าวว่า มีท่านบริสีร่วมอยู่ด้วย และเป็น คนสำคัญในการอภิปรายข้อจุ่งให้รัฐมนตรีส่วน ข้างมากมีความเห็นร่วมกันท่าน

ที่ประชุมจึงได้พิจารณาถึงพระองค์อื่น ๆ ตามกฎหมายเตียรบาลที่ระบุไว้ว่า “... ต่อไปไม่สามารถเลือกทางสายตรงได้แล้ว จึงให้เลือกตามเกณฑ์ที่สันนิษากและน้อย”

ในบรรดาพระองค์ที่สันนิษากและน้อยนี้มี อาทิ กรมพระนครสวรรค์ฯ และพระอโรส พระโอรสของสมเด็จเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงสังขลานครินทร์ พระโอรสของสมเด็จเจ้าฟ้ายุคลทิพมพร กรมหลวงพนบุรีราเมศวร์ และในที่สุดคณะกรรมการรัฐมนตรี มีความเห็นเป็นเอกฉันท์ตามการซื้อน้ำของท่านบริสี ที่เห็นสมควรสถาปนาพระโอรสของสมเด็จเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงสังขลานครินทร์ คือ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอันนทุมหิดล ขึ้นเป็นกษัตริย์รัชกาล ที่ ๙ สืบต่อจากพระบาทสมเด็จพระปกาเกล้าฯ อันเป็นการกลับคืนเข้าสู่สายเติม คือสายสมเด็จเจ้าฟ้ามหาชีรุณหิส สยามมกุฎราชกุมาร

การสถาปนาพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอันนทุมหิดลขึ้นเป็นพระมหาภักษติรัย์ นอกจาก จะเป็นการกลับคืนเข้าสู่สายเติมโดยชอบธรรมแล้ว ยังเป็นไปตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกาเกล้าฯ อีกด้วย บันทึกฉบับที่จดโดยพระยา- มนพิชร เสนานดีกระทรวงมุรธาธร ว่าดังนี้

“วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๘ เวลา ๑๗.๑๕ น. โปรดเกล้าฯ ให้พระยาในปกรณ์ฯ พระยาศรีวิสารฯ พระยาบัวชลยุทธ พระยา- พหลย กับหลวงประดิษฐ์มนูธรรม มาเฝ้าฯ ที่วัง

สุขทัย มีพระราชดำรัสว่า อย่างจะสอบถามความบ้างข้อและนักความจริงใจ ยลฯ อีกอย่างหนึ่ง อย่างจะแนะนำเรื่องสืบสันตติวงศ์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ และพระพุทธเจ้าหลวงได้เคยทรงพระราชดำริว่า “จะขอจากกราชสมบัติเมื่อทรงพระราชนิเวศน์ ไม่ปรกติคงที่งานไปได้ไม่นาน เมื่อการณ์ปรกติแล้ว จึงอย่างจะลาอกเสีย ทรงพระราชดำรินี้ว่า พระบาทสมเด็จเจ้าฟ้าฯ กรมขุนเพ็ชรบูรณ์ ก็ถูกขามมาแล้ว ผู้ที่จะสืบสันตติวงศ์ต่อไป ควรจะเป็นพระโอรสสมเด็จเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงสุขุมวนครินทร์ ยลฯ”

ดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าท่านปรีดีเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการอัญเชิญในหลวงอันนั้นที่ขึ้นครองราชย์ เมื่อ ๒ มีนาคม ๒๕๗๗

ปกป้องราชบัลลังก์

ในคติคำที่ ๔๒๒๖/๒๕๒๑ ท่านปรีดี พนมยงค์ โจทก์ยื่นฟ้องนายรอง ศยามานนท์ ศาสตราจารย์ทางประวัติศาสตร์ จำเลย กรณีที่ศาสตราจารย์ผู้นี้นับถือเป็นประวัติศาสตร์ หมื่นประมาทใส่ความ ซึ่งในที่สุดจำเลยรับผิดตามฟ้องนั้น คำบรรยายฟ้องตอนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญและเสียสละของนายปรีดีที่ต่อสู้ปกป้องราชบัลลังก์ ว่าดังนี้

“เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๘๔ ได้มีพระราชกฤษฎีกาแต่งตั้งให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด และพลโทมักร พระหมอยิ่ง เป็นรองผู้บัญชาการทหารสูงสุด ต่อมาอีก ๖ วัน คือในวันที่ ๑๙ เดือนธันวาคมนี้ ก็ได้มีกฎหมายเพิ่มเติมอีกฉบับหนึ่งว่า ให้จอมพล พิบูลฯ มีอำนาจสิทธิ์ขาดผู้เดียวในการสั่งทหารสามเหล่าทัพ อันเป็นอำนาจพิเศษยิ่งกว่าผู้บัญชาการทหารสูงสุดอีก”

“ครั้นต่อมาในปลายเดือนพฤษภาคมนั้นเอง คือก่อนที่ญี่ปุ่นจะรุกรานประเทศไทย ในวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๘๔ จอมพลพิบูลฯ ได้เสนอที่ประชุมคณะรัฐมนตรีให้มีบัญญัติกฎหมายยกเลิกบรรดาศักดิ์ ‘ไทยเดิม’ โดยสถาปนา ‘ฐานนดรศักดิ์’ (Lordship) ตามแบบฝรั่งเข้าใหม่ คือ ดยุก, มาควิส, เคนท์, ไวสเคานท์, บารอน ฯลฯ โดยตั้งศักดิ์ใหม่เข้าเพื่อใช้สำหรับฐานนดรศักดิ์เจ้าศักดินาใหม่ คือ สมเด็จเจ้าพญา, ท่านเจ้าพญา, เจ้าพญา, ท่านพญา

ฯลฯ ส่วนภารยาของฐานนดรเจ้าศักดินาใหม่นั้นให้เติมคำว่า ‘หญิง’ ไว้ข้างท้าย เช่น ‘สมเด็จเจ้าพญาหญิง’

“แต่หลวงวิจิตร瓦atham เสนอให้เรียกว่า ‘สมเด็จหญิง’ และฐานนดรเจ้าศักดินาใหม่คำว่า ‘แห่ง’ (of) ต่อท้ายด้วยชื่อแคว้นหรือบริเวณท้องที่ เช่น สมเด็จเจ้าพญาแห่งแคว้น... พญาแห่งเมือง... ยลฯ ทำมองฐานนดรเจ้าศักดินายุโรป เช่น ดยุก ออฟ เบดฟอร์ด ยลฯ ฐานนดรเจ้าศักดินาใหม่นี้ให้แก่รัฐมนตรีและข้าราชการไทยตามลำดับตำแหน่ง เครื่องราชอิสริยาภรณ์สายสะพาย เช่น จอมพล พิบูลฯ ได้รับพระราชทานสายสะพายพรัตน์ ก็จะได้ดำรงฐานนดรเจ้าศักดินาเป็น ‘สมเด็จเจ้าพญาแห่ง...’

“ฐานนดรเจ้าศักดินาใหม่นั้นหากายาทสืบสันตติวงศ์ได้เหมือนในยุโรปและญี่ปุ่น อันเป็นวิธีการซึ่งนักเรียนที่ศึกษาประวัตินายพลโนโภเลียน โบนาปาร์ต ทราบกันอยู่ว่า ท่านนายพลผู้นี้ได้ขึ้นชื่อว่า ทีล็อก้าวีทีล็อก้าวี จากเป็นผู้บัญชาการกองทัพแล้ว เป็นกงสุลคนหนึ่งในคณะกรรมการสุล ๓ คนที่มีอำนาจสิทธิ์ขาดปกครองประเทศไทย ครั้นแล้วนายพลโนโภเลียน โบนาปาร์ต ก็เป็นกงสุลผู้เดียวตลอดกาล ซึ่งมีสิทธิ์ตั้งทายาทสืบต่อแห่ง...

“รัฐมนตรีที่เป็นผู้ก่อการฯ จำนวนหนึ่งรวมทั้งโจทก์ด้วยนั้น ได้คัดค้านจอมพลพิบูลฯ ว่าขัดต่ออุดมคติของคณะราษฎร อันเป็นเหตุให้จอมพลพิบูลฯ ไม่พอใจ ท่านจึงเสนอให้ที่ประชุมเลือกເօສອງทาง คือทางหนึ่งตกลงตามแผนสถาปนาฐานนดรเจ้าศักดินาอย่างใหม่ ทางที่สอง เว้นคืนบรรดาศักดิ์เดิมทุกคน

“รัฐมนตรีส่วนข้างมากจึงลงมติในทางเงินคืนบรรดาศักดิ์เดิม เมื่อจอมพลพิบูลฯ แพลสิ่งข้างมากในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีแล้ว ท่านจึงเสนอว่า เมื่อเงินคืนบรรดาศักดิ์เก่าแล้ว ผู้ใดจะใช้ชื่อและนามสกุลเดิม หรือเปลี่ยนนามสกุลตามชื่อบรรดาศักดิ์เดิมก็ได้

“โจทก์ (ท่านปรีดี-ผู้เขียน) กับรัฐมนตรีส่วนหนึ่งกลับใช้ชื่อและนามสกุลเดิม แต่จอมพลพิบูลฯ เปเลี่ยนนามสกุลเดิมของท่านมาใช้ตามราชทินนามว่า ‘พิบูลสงคราม’ และรัฐมนตรีบางท่านก็ใช้ชื่อเดิม โดยเอกสารสกุลเดิมเป็นชื่อรอง และใช้ราชทินนามเป็นนามสกุล ซึ่งเป็นต้นเหตุ

แห่งชื่อและนามสกุลยาฯ แพร่หลายจนทุกวันนี้

ต่อกรณีดังกล่าวใน พระวราห์เชือ พระองค์เจ้าอาทิตย์พิพากษา อดีตประมานคนแห่งสำเร็จราชการแทนพระองค์ ได้ให้การเป็นพยานในคดีอาชญากรรมสองครั้ง ที่มีจอมพล ป. พิบูล-สังคม เป็นจำเลย มีความต้องหนึ่งรับกันกับคำฟ้องของท่านปรีดีข้างต้น ดังนี้

“ตอนที่จอมพล ป. นำให้มีการลาออกจากหรือให้พ้นจากบรรดาศักดิ์กันนั้น ขุนนิรันดร์ชัยได้มาท่านตามข้าพเจ้าว่า จะได้มีการแต่งตั้งบรรดาศักดิ์กันใหม่เป็นสมเด็จเจ้าพญาชายบัง สมเด็จเจ้าพญาหญิงบัง และขุนนิรันดร์ชัยถูกแต่งตั้งให้เป็นกรรมการ โดยยึดหลักเกณฑ์ว่า ผู้ที่ได้สายสะพายนพรัตน์จะได้เป็นสมเด็จเจ้าพญาชาย ซึ่งมีจอมพล ป. คนเดียวยที่ได้สายสะพายนั้น เมื่อตั้งสมเด็จเจ้าพญาชายแล้ว เมื่อยของผู้นั้นก็ได้เป็นสมเด็จเจ้าพญาหญิงตามไปด้วย

“ข้าพเจ้ารู้สึกว่า จอมพล ป. นั้น กระทำการเพื่อจะเป็นพระเจ้าแผ่นดินเสียเอง แล้วภารรยา จอมพล ป. ก็มีความมักใหญ่ไฟ้สูงทำหนองเดียวกัน เอราปไปหลายในโรงหนังให้คนทำความเคารพโดยมีการบังคับ ในการทำบุญวันเกิดก็ทำเที่ยวนันเฉลิม-พระชนมพรรษากาของพระเจ้าแผ่นดิน เช่น มีตราไก่ กางปีกประดับธงที่ว่างทำหนองเดียวกันตราครุฑหรือตราพระบรมนามาภิไธยย่อ และได้สร้างเก้าอี้ขึ้นทำหนองเดียวกันเก้าอี้โกรนของพระเจ้าแผ่นดิน เว้นแต่ใช้ตราไก่กางปีกแทนตราครุฑเท่านั้น...”

ในคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๔๘๘ ถึงคณะกรรมการจังหวัด ชี้แจงการโฆษณาหลอกหลวงของพระครูประชาธิปัตย์ (ในขณะนั้น) ที่ใส่ร้ายท่านปรีดีในการณ์สาธารณะของในหลวงอันนั้นฯ คำสั่งกระทรวงมหาดไทยได้ยกข้อเท็จจริงในการแสดงความจริงรักภักดีของท่านปรีดีต่อในหลวงอันนั้นฯ มีความต้องหนึ่งว่าดังนี้

“เมื่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมโกษฐ์ทรงบรรลุนิติภาวะแล้ว นายกรัฐมนตรีปัจจุบันนี้ (ปรีดี พนมยงค์) เมื่อครั้งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ก็ได้อัญเชิญทูลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้เสด็จกลับมาครองราชย์ มิได้ประถนาที่จะกุมอำนาจที่จะทำหน้าที่เป็นประมุขของรัฐ และไม่ได้กระทำการขัดขวางอย่างใด แต่ตั้งกันขามกลับอัญเชิญเสด็จกลับมา มอบหมายราชสมบัติแด่พระองค์

“ในระหว่างที่พระองค์ประทับอยู่ในต่างประเทศ เมื่อมีผู้ป้องร้ายต่อราชบัลลังก์ นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันนี้ (ปรีดี พนมยงค์) เมื่อครั้งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ก็ได้เสียสละและเสี่ยงภัยเพื่อป้องกันราชบัลลังก์ให้ปลอดภัยตลอดมา เวลาันหนามีผู้ได้เสี่ยงภัยเช่นนั้นไม่แต่ตั้งกันขามกลับประจบสอพลดอผู้มีอำนาจ รัฐบาลนี้มีความเสียใจที่พระครูประชาธิปัตย์บางคนได้ด้วยโอกาสเสาพระมหากรุณาธิรัชร์อันเป็นที่เคารพสักการะมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง”

สภาพแหนறราชภูมิได้ลงมติให้ นายปรีดี พนมยงค์ ทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม

พ.ศ. ๒๔๘๘

(เพื่อทำลายท่านปรีดี-ผู้เขียน)

ปกป้องพระเกียรติ

ในขณะที่กำHING แห่งเบื้องพระเกียรติของพระมหาชัตติย์ไว้อย่างดึงดีชีวิต ดังเช่นในกรณีที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น เมื่อนำพระราชบัญญัติหรือพระบรมราชโองการได้ก็แล้วแต่ เสนอผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพื่อลงพระนามและลงนามในพระบรมราชโองการเด็ดขาดอยู่หัว จอมพล ป. พิบูลสงคราม จะลงนามในฐานนายกรัฐมนตรีผู้รับสนองพระบรมราชโองการไปเป็นการล่วงหน้า เป็นการบีบบังคับให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต้องลงนามในพระราชบัญญัติหรือพระบรมราชโองการนั้น ๆ เสมือนกับตราイヤง อันเป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

นายทวี บุณยเกตุ ในฐานะเลขานิกรคณะกรรมการรัฐมนตรี ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้นำพระราชบัญญัติขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงลงพระบรมราชโองการให้ได้บันทึกไว้ในหนังสือความทรงจำของท่านว่าดังนี้

“...ตามระเบียบนั้น จะเป็นพระราชบัญญัติก็ตามหรือพระบรมราชโองการใด ๆ ก็ตาม พระมหาชัตติย์หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จะต้องทรงลงพระบรมราชโองการในภายหลัง แต่ในสมัยที่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี และมีคณะกรรมการแทนพระองค์นั้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม มักจะลงนามรับสนองพระบรมราชโองการก่อน แล้วจึงได้ให้คณะกรรมการผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ลงนาม...”

แต่ในสมัยที่ท่านปรีดีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ท่านไม่ยอมให้จอมพล ป. ทำเช่นนั้น โดยท่านอ้างว่า การกระทำของจอมพล ป. เช่นนั้นเป็นการละเมิดรัฐธรรมนูญ

ในคราวที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ขัดใจกับคณะกรรมการแทนพระองค์ (เวลาหนึ่น มีอยู่สองท่าน คือ พระวรวงศ์ธเรอ พระองค์เจ้าอาทิตย์พิพากษา กับท่านปรีดี) ท่านปรีดีได้บันทึกไว้ในหนังสือ บางเรื่องเกี่ยวกับพระบรมวงศานุวงศ์ ว่าดังนี้

“...ต่อมาประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ จอมพล ป. ได้ยื่นใบลาออกจากตำแหน่งประธานคณะกรรมการรัฐมนตรี เนื่องจากทำเนื่องสามัคคีชัย ไม่รู้ว่าไปไหน ชารอยพระองค์เจ้าอาทิตย์ จะทรงทราบว่าจอมพล ป. ต้องการลาออกจากตำแหน่งเพื่อปรับปรุงคณะกรรมการรัฐมนตรีใหม่ พระองค์จึงส่งใบลาจอมพล ป. มาให้ข้าพเจ้าพิจารณา ข้าพเจ้าจึงเขียนความเห็นในบันทึกหน้าปักใบลานนั้นว่า ‘ใบลานนั้นถูกต้องตามรัฐธรรมนูญแล้ว อนุมัติให้ลาออกได้’ ข้าพเจ้าลงนามไว้ตอนล่าง ทึ่งที่ว่างตอบบนไว้เพื่อให้พระองค์เจ้าอาทิตย์ทรงลงพระนาม ซึ่งพระองค์ก็ทรงลงพระนาม

“ข้าพเจ้าเชิญนายทวี บุณยเกตุ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีและเลขานิกรคณะกรรมการรัฐมนตรี มาถามว่า จอมพล ป. จะจัดการปรับปรุงรัฐบาลหรืออย่างไร ? ก็ได้รับคำตอบว่า คงจะปรับปรุงรัฐบาล และตามหาตัวจอมพล ป. ก็ยังไม่พบแต่เมื่อคณะกรรมการผู้สำเร็จราชการฯ ส่งคำอนุมัติใบลาออกของจอมพล ป. แล้ว สำนักเลขานิกรคณะกรรมการรัฐมนตรีซึ่งบังคับบัญชากรมโழษณาการอยู่ด้วย ก็ให้ไวที่อยู่ของกรรมนั้นประกาศการลาออกจากของจอมพล ป.

“ฝ่ายจอมพล ป. ขณะนั้นจะอยู่ที่แห่งใด ก็ตาม เมื่อได้ฟังวิทยุกรมโ Zhou ทำการประกาศการลาออกจากเช่นนั้นแล้ว ก็แสดงอาการโกรธมาก ครั้นแล้วได้มีนายทหารจำนวนหนึ่งไปเฝ้าพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ณ พระที่นั่งอัมพรสถานซึ่งท่านผู้นี้ประทับอยู่ขณะนั้น ขอให้จัดการเอาใบลาศีนให้จอมพล ป.

“เป็นธรรมดามีพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ เห็นอาการของนายทหารเหล่านั้นจึงตกพระทัย เพราะไม่สามารถเอาใบลาศีนให้จอมพล ป. ได้ ฉะนั้นพระองค์พร้อมด้วยหม่อมกอบแก้ว ชาญาได้มาที่ทำเนียบที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่ ซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำไกลั่งท่าช้างวังหน้า ขออาศัยค้างคืนที่ทำเนียบข้าพเจ้าจึงขอให้เพื่อนทหารเรือช่วยอาภัข ข้าพเจ้าด้วย เพื่อนทหารเรือได้ส่งเรือยามส่งในบังคับบัญชาของ ร.อ. วัชรชัย ชัยสิทธิเวช ร.น. มาจอดที่หน้าทำเนียบของข้าพเจ้า ฝ่าย พ.ต. หลวงราชเดชา ราชองครักษ์ประจำตัวข้าพเจ้า และ พ.ต. ประพันธ์ กลวิจิตร ราชองครักษ์ประจำ

องค์พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ก็มาร่วมให้ความอภิรักษ์ด้วย

“เรاسังเกตดูจนกระทั้งเวลาบ่ายของวันรุ่งขึ้นก็ไม่เห็นท่านบกหรืออากาศมาคุกคามประการได้ดังนั้นพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ กับหมวดกอบแก้วจึงกลับไปพระที่นั่งอัมพรสถาน”

จากการที่พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ และท่านบริเดได้ลงพระนามและลงนามอนุมัติให้จอมพล ป. ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และวิทยุกระจายเสียงของกรมโฆษณาการก็ได้ออกอากาศให้รู้กันทั่วไป อันเป็นการปฏิบัติราชการที่ถูกต้องตามแบบแผนทุกประการ แต่เมื่อถูกใจจอมพล ป. เพราะเจตนาการลาออกจากจอมพล ป. ก็เพื่อยหงส์เชิงการเข้ากุมอำนาจเบ็ดเสร็จแบบนโยบาย ด้วยคาดคิดว่าคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์คงไม่กล้าลงพระนามและลงนามอนุมัติให้ท่านลาออก และถ้าเป็นเช่นนั้นก็เท่ากับยอมรับในอำนาจเบ็ดเสร็จของท่าน แต่เหตุการณ์ไม่ได้เป็นไปเช่นนั้น อันเป็นสัญญาณบอกให้ท่านรู้ว่า การเข้ากุมอำนาจเบ็ดเสร็จยังมีปัญหา ซึ่งหมายถึงยังมีคนต่อต้านขัดขวาง

เพื่อแก้ปัญหาการต่อต้านขัดขวางการขึ้นสู่อำนาจเบ็ดเสร็จ จอมพล ป. จึงอาศัยอำนาจดำเนินการผู้บัญชาการทหารสูงสุด ตามกฎหมายการลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๘๔ ออกคำสั่งให้พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ และท่านบริเดเข้าประจำกองบัญชาการทหารสูงสุด (อันอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของผู้บัญชาการทหารสูงสุด คือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม-ผู้เขียน) และให้ไปรายงานตัวต่อผู้บัญชาการทหารสูงสุดภายใน ๒๔ ชั่วโมง

ต่อคำสั่งดังกล่าว พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ รับไปรายงานตัวทันที ส่วนท่านบริเดไม่ยอมไปท่านให้เหตุผลที่ไม่ยอมไปรายงานตัวว่าดังนี้

“ข้าพเจ้ามีตำแหน่งเป็นผู้แทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงเป็นจอมทัพตามรัฐธรรมนูญ ถ้าข้าพเจ้าไปรายงานตัวยอมอยู่ภายใต้ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ก็เท่ากับข้าพเจ้าลดพระราชอำนาจของพระมหาภัตติรัตน์ลงอยู่ภายใต้ผู้บัญชาการทหารสูงสุด มีรัฐมนตรีบางนายได้ชี้แจงขอร้องให้จอมพล ป. ถอนคำสั่งที่ว่าด้วย ซึ่งจอมพล ป. ก็ได้ยอมถอนคำสั่ง เป็นอันว่าพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ และข้าพเจ้าคง

สามารถปฏิบัติราชการกิจแทนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงเป็นจอมทัพตามรัฐธรรมนูญได้ต่อไป”

ถวายความจงรักภักดี

ต่อมาเมื่อพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ลาออกจากผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ สภาพผู้แทนราชภูริจได้มีมติและประกาศลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๘๗ ให้ท่านบริเดเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์แต่ผู้เดียว และในวันนั้นเองท่านได้ลงนามในพระปรมาภิไธย แต่งตั้งให้นายวงศ์ อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรีสืบต่อจากจอมพล ป. พิบูลสงครามที่ลาออกไปพระแม่แพมติในสภาก รื่องพระราชกำหนดระเบียบบริหารนครบาลเพชรบูรณ์ และพระราชกำหนดจัดสร้างพุทธบูรีมณฑล

เพื่อสร้างความประองดองทางการเมืองระหว่างฝ่ายคณาจารย์กับฝ่ายเจ้าศักดินา ท่านบริเดในฐานะหัวหน้าขบวนการเรือไทย ได้มอบหมายให้นายทวี บุณยเกตุ ซึ่งร่วมงานเรือไทยอยู่กับท่านและมีตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีอยู่ในรัฐบาลนายวงศ์ อภัยวงศ์ ดำเนินการปลดปล่อยนักโทษการเมือง ซึ่งมีเจ้านายขันผู้ใหญ่และข้าราชการบริพารในระบบเก่าหลายคน

ท่านบริเดได้บันทึกเรื่องนี้ไว้ในหนังสือบางเรื่องเกี่ยวกับพระบรมวงศานุวงศ์ มีความตอนหนึ่งว่าดังนี้

“นายวงศ์ อภัยวงศ์ ได้จัดตั้งคณะกรรมการรัฐมนตรีโดยมีรัฐมนตรีหลายนาย และโดยเฉพาะนายทวี บุณยเกตุ เข้าร่วมด้วยตามที่นายวงศ์ได้ตกลงกับข้าพเจ้าไว้ คือนอกจากนายทวีเป็นรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ก็เป็นรัฐมนตรีสั่งราชการในสำนักนายกรัฐมนตรีด้วย โดยมีหน้าที่ดำเนินงานของคณะกรรมการรัฐมนตรีอยู่เบื้องหลังนายวงศ์ กิจการใดอันเกี่ยวกับขบวนการเรือไทย ซึ่งนายทวีเป็นผู้บัญชาการพลตำรวจในประเทศไทยนั้น ถ้าจะต้องเกี่ยวข้องกับรัฐบาลอย่างใดแล้ว นายวงศ์ก้อนัญญาตามที่ตกลงกันไว้ก่อนว่าให้ นายทวีบริการตามกับข้าพเจ้าโดยตรง โดยนายวงศ์ไม่ขอรับรู้ด้วย นอกจากที่จะต้องทำเป็นภูมายหรือแกล้งต่อสภานผู้แทนราชภูริจ

“ดังนั้น มีหลายเรื่องที่นายทวีได้ปรึกษาข้าพเจ้าจัดทำขึ้นก่อนแล้วจึงแจ้งให้นายวงศ์รับไปปฏิบัติการ อาทิ การประกาศพระบรมราช-

โครงการว่าการประภาสสังคมกับบริเตนใหญ่ และสหรัฐอเมริกาเป็นโมฆะนั้น นายทวี บุญยะเกตุ เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ดัง ปรากฏข้อเท็จจริงในราชกิจจานุเบกษา ไม่ใช่ นายวงศ์เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ (ตามที่นายวงศ์กล่าวอ้าง-ผู้เขียน)

“การอภัยไทยและนิรโทษกรรมผู้ต้องหาทาง การเมืองนั้น นายทวีเป็นหัวแรงสำคัญในการ ร่างกฎหมายอภัยโทษและนิรโทษกรรม เพราะแม้ ข้าพเจ้าแจ้งแก่สัมพันธมิตรไว้ก่อนว่า เพื่อความ สามัคคีของคนไทยที่มีอุดมคติรังกันในการต่อสู้ กับญี่ปุ่น ให้ได้รับอภัยโทษและนิรโทษกรรมตามที่ ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ ได้ทรงประทานนั้น เวลาปฏิบัติ เข้าจริงก็ยังไม่อาจทำได่ง่าย ๆ เมื่อนัดที่นาย วงศ์พูดที่ครุสawaว่า พ่อนายวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรี แล้วก็สั่งปล่อยนักโทษการเมือง” (นายวงศ์ อภัย- วงศ์ ไปแสดงปฎิญาณที่ครุสawaเมื่อ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๐๑ เรื่องชีวิตของท่าน ปรากฏข้อเท็จจริงที่ พิสูจน์ได้ว่านายวงศ์พูดมุสาหalityเรื่องหรือเกิน ความเป็นจริง รวมทั้งเรื่องปลดปล่อยนักโทษ การเมือง ซึ่งท่านคาดอ้างว่าพ่อท่านเขียนเป็นนายกฯ ก็สั่งปลดปล่อยนักโทษการเมืองทันที-ผู้เขียน)

“จริงอยู่ นายวงศ์เป็นผู้ลงนามรับสนอง พระบรมราชโองการ แต่ในการร่างกฎหมายดัง กล่าวแล้ว ต้องทำความเข้าใจกับ พล.ต.อ. อุดล อธิบดีกรมตำรวจน ซึ่งเป็นผู้สั่งจับผู้ต้องหาการเมือง ให้เข้าเห็นความสมควรที่จะอภัยโทษและนิรโทษ- กรรม...”

นายป้าย อึ้งภากรณ์ ได้พูดถึงเรื่องนี้ไว้ใน บทความของท่านเรื่อง “พระบรมวงศานุวงศ์และ ขบวนการเสรีไทย” มีความตอนหนึ่งว่า

“ต่อมาท่านเขียน (ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ) ”ได้ทรงส่ง โทรเลขของท่านเองมาอึกดับหนึ่ง ตรงถึงนาย ปรีดิ พนมยงค์ ขอบใจที่หัวหน้าเสรีไทยยินดี ต้อนรับ และทรงแสดงเจตนาว่าจะร่วมงานด้วย อย่างจริงใจ แต่โค่นจะขอถามว่าเพื่อนฝูงของ ท่านเข็นหมายท่านต้องโทษการเมืองอยู่ที่เกาะ ตะรุเตาบ้าง บางขวางบ้าง ที่อื่น ๆ บ้างนั้น นาย ปรีดิ พนมยงค์ จะกระทำอย่างไร

“หัวหน้าเสรีไทยตอบไปโดยฉบับพลันว่า กรรมขุนชัยนาท และผู้อื่น ซึ่งต้องโทษการเมือง อยู่ที่ตะรุเตา บางขวาง และที่อื่นนั้น ทางกรุงเทพฯ

จะหาทางปลดปล่อย และมีใช่จะปลดปล่อยอย่าง เดียว จะออกกฎหมายนิรโทษกรรมด้วย...”

และในที่สุดบรรดาหัวก็ได้รับการนิรโทษกรรมตามคำมั่นสัญญาที่ท่าน ปรีดิให้ไว้แก่ท่านชื่น และด้วยความสำนึกรักนุน คุณท่านปรีดิ พระยาอุดมพงษ์เพ็ญสวัสดิ์ (ม.ร.ว. ประยูร อิศรศักดิ์) นักโทษการเมืองผู้หนึ่งที่ได้รับ นิรโทษกรรมครั้งนั้น จึงได้เขียนสั้นความขอบแก่ท่าน ปรีดิในนามของนักโทษการเมืองที่ได้รับนิรโทษ- กรรม ความว่า

“สักราววารียี่นต์เห็นเป็นธรรม
นิรกรรมผู้ต้องโทษใจทึ่กเห็จหา
ให้พ้นทุกข์ทรมานกายวิญญา
หลุดออกจากคุกขุมอเวจី”

ทันทีที่ส่งความโลกครั้งที่ ๒ ยุติลงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๘ ท่านปรีดิในฐานะผู้สำเร็จ ราชการแทนพระองค์ ได้ส่งโทรเลขลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๘ อัญเชิญเสด็จพระบาทสมเด็จ- พระเจ้าอยู่หัวอันหมัดhill เสด็จนิવัตพระนคร ดังสำเนาโทรเลขดังไปนี้

“วันที่ ๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๘
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอันหมัดhill
โลชานน์
ขอเดชะได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทปักเกล้าปก
กระหม่อม

ตามที่สภากูตแห่งราชภูมิได้ลงมติดังต่อไปนี้
ข้าพระพุทธเจ้าเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตามประกาศลงวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ นั้น บัดนี้ถึงวาระอันสมควรที่ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท จักรพรรดิพระราชนารกในฐานะทรงเป็นพระ ประมุขของชาติ เพราะได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทจะ ทรงบรรลุนิติภาวะในวันที่ ๒๐ กันยายน ศกนี้แล้ว

ฉะนั้นข้าพระพุทธเจ้าจึงขอพระราชทาน บรรมราชานุญาตอัญเชิญเสด็จได้ฝ่าละอองธุลี พระบาทเสด็จนิวัตสุกรุงเทพมหานคร เพื่อจะได้ ทรงบปกรองแผ่นดินตามวิถีทางแห่งรัฐธรรมนูญ และโดยที่ดำเนินผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ของข้าพระพุทธเจ้าจะสืบสุดลงในวันที่ ๒๐ กันยายน ศกนี้ ข้าพระพุทธเจ้าจึงขอน้อมเกล้า- น้อมกระหม่อมกราบบังคมทูลให้ทรงทราบ ณ โอกาสนี้

ความมีครัวเรือนแต่ละครอบครัว
ข้าพเจ้าขอเชิญเดี๋ยวนี้วันนี้
นายปรีดี พนมยงค์"

ต่อไปโกรเลขกราบบังคมทูลอัญเชิญเสด็จนิวัต
มหาราช ในหลวงอันนั้นที่ฯ ทรงพระกรุณโปรด
เกล้าฯ ตอบให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้
ทราบในสับดาห์ต่อมาว่าดังนี้

"วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๘๘
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

กรุงเทพฯ

ข้าพเจ้าได้รับโกรเลขของท่านซึ่งได้อวยร้อง
ข้าพเจ้าให้กลับมาปฏิบัติหน้าที่ของข้าพเจ้า ถึงแม้
ว่าข้าพเจ้าจะเป็นห่วงเป็นไยต่อประเทศไทย แต่
ข้าพเจ้าก็รู้สึกว่าจะเป็นการเหมาะสมยิ่งขึ้น ถ้า
ข้าพเจ้าจะได้มีโอกาสศึกษาให้จบเสียก่อน
ข้าพเจ้าสอบไล่เชิงกฎหมายปีที่ ๑ เมื่อเดือน
กรกฎาคมที่แล้ว แต่ข้าพเจ้ายังจะต้องสอบในชั้น
อื่นๆ ที่ยากยิ่งขึ้น และจะต้องใช้เวลาประมาณปี
ครึ่ง และหลังจากนั้นข้าพเจ้าจะต้องใช้เวลาอีก
อย่างน้อยหนึ่งปี เพื่อเตรียมเขียนวิทยานิพนธ์ตาม
หลักสูตรชั้นปริญญาเอก ข้าพเจ้าหวังว่าท่านคง
เข้าใจในความปรารถนาของข้าพเจ้าที่จะศึกษา
ให้จบ ถ้าท่านและรัฐบาลเห็นชอบด้วย ข้าพเจ้า
ก็ได้รับการสนับสนุนจากท่าน ข้าพเจ้าขอขอบใจ
ท่านอย่างจริงใจ ข้าพเจ้าช่วยเหลือผลงานที่ท่าน
ได้กระทำด้วยความยกระดับและที่ท่านกำลัง
กระทำการในนามของข้าพเจ้า

อาณัทหมิด"

ต่อพระราชโกรเลขข้างต้น ท่านปรีดีได้
โกรเลขกราบบังคมทูลเพื่อทรงทราบ ด้วยข้อความ
ดังนี้

"ข้าพเจ้าได้รับพระราชโกรเลขลง
วันที่ ๑๕ กันยายน ของได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท
ด้วยความสำนึกรักภักดีในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น
ของข้าพเจ้าและรัฐบาลของได้ฝ่าละอองธุลี
พระบาท รัฐบาลและข้าพเจ้ามีความปลื้ม
ปิติเป็นอย่างมากที่ได้ทราบว่าได้ฝ่าละอองธุลี
พระบาททรงมีพระราชประสงค์จะเสด็จนิวัต
พระนครสักครั้งหนึ่งก่อนที่จะทรงจับการศึกษา

บัดนี้ ข้าพเจ้าขอพระราชทานพระบรมราช-
โกรกาล กราบบังคมทูลให้ทรงทราบเหตุการณ์ต่างๆ
(เกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ) ข้าพเจ้า
เห็นว่า การเสด็จนิวัตของได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท
จะเป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติเป็นอ่อนแก
ประการ ถึงแม้ว่าพระองค์จะประทับอยู่ในประเทศไทย
เป็นเพียงระยะเวลาอันสั้นก็ตาม ทั้งนี้ เพื่อว่าได้ฝ่า-
ละอองธุลีพระบาทจะได้ทรงมีส่วนร่วมได้ตัดสิน
พระทัยในเรื่องต่างๆ อันสำคัญยิ่งดังได้กราบถวาย
บังคมทูลให้ทรงทราบข้างต้นแล้ว"

หลังจากที่ในหลวงอันนั้นที่ฯ ทรงรับโกรเลข
กราบบังคมทูลตอบพระราชโกรเลขฉบับลังวันที่
๑๕ กันยายนของท่านปรีดีแล้ว พระองค์ได้ทรงมี
โกรเลขถึงท่านปรีดี มีข้อความสั้นๆ ว่า พระองค์
ทรงเชื่อมั่นว่าท่านปรีดีและรัฐบาลจะดำเนินการ
แก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างยุติธรรมและเป็นผลดียิ่ง
พระองค์ทรงมีพระราชดำรัสว่า การที่พระองค์
ประทับอยู่ในประเทศไทยก็คงไม่มีประโยชน์เท่าได
นัก เพราะพระองค์ทรงไม่มีประสบการณ์ พระองค์
ทรงมีพระราชดำรัสในที่สุดว่า "ถ้าท่านเห็นว่า
ข้าพเจ้าควรกลับไปเยี่ยมประเทศไทยชั่วคราว
ข้าพเจ้ายินดีรับคำเชิญของท่าน"

ในที่สุดในหลวงอันนั้นที่ฯ พร้อมด้วยสมเด็จ
เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช พระอนุชา และสมเด็จ
พระราชชนนีศรีสังวาลย์ (พระนามขณะนั้น) ก็ได้
เสด็จนิวัตสู่กรุงเทพมหานคร โดยเครื่องบินพระ-
ที่นั่งที่รัฐบาลอังกฤษจัดถวาย มาถึงสนามบิน
ตอนเมือง ในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๘๘ และ ณ ที่
นั้น นายกรัฐมนตรี ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช คณ
รัฐมนตรี และประชาชน ไปเฝ้ารับเสด็จอย่าง
ล้นหลาม

จากสนามบินดอนเมืองได้ประทับรถไฟ
พระที่นั่งมาถึงสถานีรถไฟสวนจิตรลดา และ ณ
ที่นั้น ท่านปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์ พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นสูงใหญ่
ได้เฝ้าอยரับเสด็จ ทันทีที่พระองค์เสด็จลงจาก
รถไฟพระที่นั่งสุสานีจิตรลดาแล้ว ท่านปรีดีได้
เฝ้ากราบถวายบังคมทูลพระกรุณา ดังนี้

"ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปักเกล้าปัก
กระหม่อม"

บัดนี้เป็นคุณภาระติดมิ่งคลที่ได้ฝ่าละอองธุลี
พระบาทได้เสด็จพระราชดำเนินนิวัตสู่มหานคร

โดยสวัสดิภาพ ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทาน พระบรมราชโองการสกร็บบังคมทูลพระกรุณา โดยอาศัยประกาศประชนสภาน้ำผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๘๙ ว่า ความเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ของข้าพระพุทธเจ้าได้สืบสุดลงตั้งแต่ขณะนี้เป็นต้นไป ข้าพระพุทธเจ้าขอถวายพระพรชัยให้ได้ฝ่าลับของธุลีพระบาท เสด็จอยู่ในราชสมบัติวัฒนาสถาพร เป็นมิ่งขวัญของประชาชน และประเทศไทยในระบบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญข้าวักลปาวาสนา

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม
ขอเดชะ”

แล้วทรงพระราชนิรันดร์จากน้ำพระทัย อันเปี่ยมล้นด้วยพระเมตตาและชื่นชมโสมนัส ตั้งนี้ “ท่านปรีดิ พนมยงค์

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้กลับมาสู่พระนคร เพื่อบำเพ็ญพระราชกรณียกิจตามหน้าที่ของข้าพเจ้า ต่อประชาชนและประเทศชาติ ข้าพเจ้าขอขอบใจท่านเป็นอันมากที่ได้ปฏิบัติกรณียกิจแทนข้าพเจ้าด้วยความซื่อสัตย์สุจริตต่อข้าพเจ้าและประเทศชาติ ข้าพเจ้าขอถือโอกาสนี้แสดงไมตรีจิตในคุณงามความดีของท่าน ที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ประเทศชาติ และช่วยบำรุงรักษาความเป็นเอกภาพของชาติไว้”

เพื่อเชิดชูยกย่องคุณงามความดีของท่าน ปรีดิให้ปรากฏแก่โลก ต่อมาอีกสามวัน คือในวันที่ ๘ ธันวาคม พระองค์ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศยกย่องท่าน ปรีดิไว้ในฐานะรัฐบุรุษอาวุโส ดังคำประกาศพระบรมราชโองการต่อไปนี้

“ประกาศ
อันน้อมทิดล

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอันนัมทิดล มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศว่า

โดยที่ทรงพระราชนิรันดร์ให้เป็นนายปรีดิ พนมยงค์ ได้เคยรับหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน ในตำแหน่งสำคัญ ๆ มาแล้วหลายตำแหน่ง จนในที่สุดได้รับความเห็นชอบจากสภาน้ำผู้แทนราษฎร ให้ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

และปรากฏว่าตลอดเวลาที่นายนายปรีดิ พนมยงค์ ดำรงตำแหน่งเหล่านี้ ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและด้วยความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ ทั้งได้แสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ในความบริชาวนารถ บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่ประเทศไทยเป็นอ่อนек ประการ

จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมอย่างยิ่ง ให้เป็นที่ประจักษ์ในความบริชาวนารถ บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่ประเทศไทยเป็นอ่อนек ประการ

ทั้งนี้ ดังแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศมา ณ วันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๘๙ เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช
นายกรัฐมนตรี”

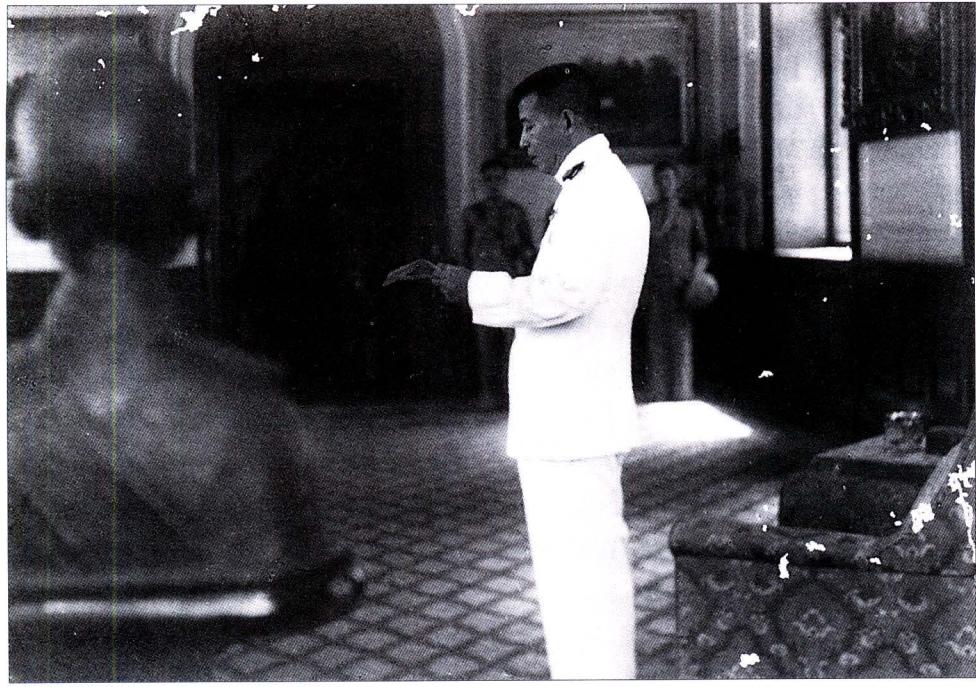
โปรดเกล้าฯ ท่านปรีดิเป็นนายกรัฐมนตรี

ในการประชุมช้าวีเสียงของสภาน้ำผู้แทนราษฎร เมื่อ ๓๐ มกราคม ๒๕๘๙ เพื่อเลือกผู้มามีตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ ๖ มกราคม ๒๕๘๙ ซึ่งเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกภายหลังสังคมรามโลกครั้งที่ ๒ บันทึกรายงานการประชุมสภาน้ำผู้แทนราษฎรในวันนั้นได้บันทึกไว้ดังนี้

“ประธานสภาน้ำผู้แทนราษฎรได้นัดประชุมสมาชิกสภาราชเพื่อหารือเป็นการภายใน สอดคล้องความเห็นว่าผู้ได้สมควรจะได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สมาชิกส่วนมากเห็นควรให้นายปรีดิ พนมยงค์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ประธานสภาราช จึงได้ไปแจ้งความเห็นของสมาชิกส่วนข้างมากให้นายปรีดิ พนมยงค์ ทราบ แต่นายปรีดิ พนมยงค์ ปฏิเสธ ไม่ขอรับตำแหน่ง โดยแจ้งว่า มีภารกิจต่าง ๆ อยู่มาก ดังนั้นประธานสภาราช จึงได้หารือสมาชิกอีกครั้งหนึ่ง แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า นายปรีดิ พนมยงค์ ปฏิเสธไม่ขอรับตำแหน่ง

“ที่ประชุมจึงได้หารือต่อไป ในที่สุดเห็นควรให้พันตรี คง อภัยวงศ์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ประธานสภาราช จึงนำความกราบบังคมทูลตามความเห็นของสมาชิก”

นายคง อภัยวงศ์ จึงได้ขึ้นเป็นนายก-

รัฐมนตรีและอยู่ในตำแหน่งนั้นจนถึงวันที่ ๑๙
มีนาคม ๒๕๘๙ แล้วได้อลาออกจากไปเพระแพรเม็ดดิของ
สภा (เรื่องพระราชบัญญัติดคุ้มครองค่าใช้จ่ายของ
ประชาชนหรือตามภาษาชาวบ้านเรียกว่า พระ-
ราชบัญญัติดคุ้มครองผู้บริโภค แต่พระบรมราช-
ธิปัตย์เรียกว่าพระราชบัญญัติปักป้ายข้าวเหนียว
ในเชิงดุลก เพราผู้เสนอร่าง พ.ร.บ. นี้เป็น ส.ส.
ภาคอีสาน) สภាផูเทนราษฎรจริงได้ประชุมปรึกษา
หารือเพื่อเลือกนายกรัฐมนตรีกันอีกครั้งหนึ่งในวันที่
๑๙ มีนาคม ๒๕๘๙ รายงานการประชุมสภากฯ
ได้บันทึกไว้ดังนี้

“วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๗ ประธานสภาราช
ได้นัดประชุมสมาชิกเป็นการภายใน เพื่อหารือว่า
เมื่อนายกรัฐมนตรี (นายคwang อภัยวงศ์) ทราบ
ถวายบังคมลาออกจากแล้ว เช่นนี้ ผู้ด้วยตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรีต่อไปควรจะเป็นผู้ใด สมาชิกในที่
ประชุมได้มีความเห็นว่าควรเป็นนายปรีดี พนมยงค์
มีสมาชิกบางท่านได้ให้ความเห็นว่า นายปรีดี
พนมยงค์ ไม่อาจรับตำแหน่ง เพราะแม้แต่ตำแหน่ง
สมาชิกประภาก็ที่ ๒ ก็ยังแจ้งว่า ไม่สามารถมา
ประชุมได้สมำเสmom ควรจะสอบถามผู้ถูกเสนอ
เสียก่อน ดังนั้นจึงพักการหารือไว้ชั่วระยะหนึ่ง
เพื่อรอฟังการทราบทบทวน

“ประชานสภा จึงได้ไปพบนายปรีดี พนมยงค์ ที่ทำเนียบทำข้างวังหน้า ได้มีสมาชิกอีกหลายคนไปด้วย ประชานสภ่าได้แจ้งให้ทราบว่า

ได้หารือกันระหว่างสมาชิกสภา พิจารณาผู้ที่สมควรจะดำเนินการรัฐมนตรีคนต่อไป สมาชิกส่วนมากเห็นว่านายปรีดี พนมยงค์ ควรจะดำเนินการนี้ จึงมาเรียนให้ทราบก่อนที่จะนำความขึ้นราบบังคมทูล ในการนี้ได้มีสมาชิกที่ร่วมไปด้วยได้กล่าวขอร้องเป็นท่านองว่า ในภาวะดับชั่น และสถานการณ์เช่นนี้ ซึ่งจะต้องมีการเจรจา กับพันธมิตรในปัญหาด่าง ๆ อุยด์ต่อไปด้วย ผู้ด้วยการดำเนินนโยบายปรีดี พนมยงค์

“ในที่สุดนายปรีดี พนมยงค์ จึงยอมรับ
ตำแหน่ง ประธานสภาฯ จึงกลับมาแจ้งให้ที่
ประชุมสมาชิกสภาฯ ทราบ”

และท่านปรีดิกิไม่ได้ทำให้สภายใน ผิดหวังที่
หวังให้ท่านเจรจากับพันธมิตรในปัญหาต่าง ๆ โดย
เฉพาะปัญหาการให้ข้าวสารโดยไม่คิดมูลค่าแก่
อังกฤษ ๑ ล้าน ๕ แสนตัน (คิดเป็นเงินตามราคากลาง
ข้าวสารขณะนั้นประมาณ ๒,๕๐๐ ล้านบาท) ตาม
ข้อเสนอของ ม.ร.ว. เสนนีย์ ปราโมช ต่อรัฐบาล
อังกฤษ โดยอ้างว่าเพื่ออธิบายไม่ต้อง และต่อมาข้อ
เสนอให้ข้าวสารฟรีนี้ได้ถูกกระบุกไปในสัญญาสมบูรณ์
แบบข้อที่ ๑๔ ซึ่งรัฐบาลท่านปรีดิกิได้เจรจา กับ
อังกฤษจากการให้ฟรีเป็นการขาย ดังปรากฏใน
รายงานการประชุมสภาพัฒนาราชภูมิ (สามัญ)
ครั้งที่ ๓๗ วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๘๙ ดังนี้

“...รัฐบาลมีเรื่องที่จะแจ้งให้สมาชิกทราบ ๒ เรื่อง คือ เรื่องต้น เป็นเรื่องที่เมื่อวานนี้ ทาง

นายปรีดี พูนสาร สำเร็จราชการ
แทนพระองค์กำลัง^๑
ให้โวหารคณะรัฐมนตรีชุด
นายคง อภัยวงศ์
ในปี พ.ศ. ๒๕๗๙

รัฐบาลได้ทำข้อตกลงกับทางฝ่ายอังกฤษในเรื่องการที่แก้ไขสัญญาสมบูรณ์แบบ อันว่าด้วยการที่เราจะต้องส่งข้าวให้แก่องกฤษเป็นๆ นั้น บัดนี้ได้ทำความตกลงกันว่า แทนที่ฝ่ายไทยจะส่งข้าวให้แก่องกฤษเป็นๆ นั้น แต่นี้ต่อไปทางฝ่ายอังกฤษเป็นฝ่ายที่จะได้มีข้อข้าวไทยจากรัฐบาลไทย..."

ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ ประธานสภารัฐแทนราชภูมิ พระยาามานุราชาเสรี ได้กล่าวเมื่อยืนอึกครั้งหนึ่ง เมื่อวันปิดสมัยประชุมสภารัฐแทนราชภูมิ พฤศจิกายน ๒๕๘๙ มีความตอนหนึ่งว่าดังนี้

"...ข้าพเจ้าขอเป็นพยานในที่นี้ว่า ท่าน (ปรีดี-ผู้เชี่ยวชาญ) ได้ดำรงตัวของท่านมาอยู่ในความสัตย์ ความจริง ในความบริสุทธิ์ สมควรที่เราจะเคารพนับถือ และแม่ในคราวสุดท้ายที่หา นายกรัฐมนตรีไม่ได้ ข้าพเจ้าก็ได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างยิ่ง แต่เมื่อไปหาท่านด้วยได้รับมอบหมายจากท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายนี้ ท่านยินดีรับ ทำให้ข้าพเจ้าผู้มีหน้าที่ในฐานะเป็นประธานสภารัฐแทนราชภูมิทรงความห่วงใย และยังมีหวังว่าท่านจะแก้ไขอุปสรรคต่างๆ ของการกระทำที่ได้เป็นมาแล้วให้ตลอดครั้งต่อไป แต่ท่านก็แก้ไขสัญญาให้ข้ามาเป็นๆ ได้เป็นการซื้อขาย..."

ท่านปรีดีดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจนถึงวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๘๙ ก็ได้ครบถ้วนบัญชีตามผลการดำเนินงาน ยังเนื่องมาจาก การประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (ฉบับ ๙ พฤษภาคม ๒๕๘๙ ที่แก้ไขเพิ่มเติมจากฉบับ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๗๕ ตามวิธีทางประชาธิปไตย สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือ ยกเลิกสมาชิกประเภท ๒ ที่มามากการแต่งตั้ง และให้มีส่องสภาก คือสภารัฐแทนราชภูมิและพุฒสภาก ซึ่งมาจาก การเลือกตั้ง)

ต่อมาในวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๘๙ สภาก ทั้งสองได้ประชุมร่วมกันเพื่อข้าวเลี้ยงเลือกหาตัวผู้จัดมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสืบต่อจากท่านปรีดีที่ลาออก ที่ประชุมร่วมกันมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ ให้ท่านปรีดีดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสืบท่อไป

หลังจากที่รัฐสภา (ประกอบด้วยสภาก ทั้งสอง) ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ท่านปรีดีดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว คณะประชานและรองประธานรัฐสภารวมทั้งเลขานุการของทั้งสองสภาก ได้เข้าเฝ้าเพื่อกราบบังคมทูลให้ทรงทราบถึงมติของรัฐสภา

นั้น รายงานการประชุมรัฐสภาครั้งที่ ๓ วันอาทิตย์ที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๘๙ ได้บันทึกไว้ดังนี้

"ประธานรัฐสภา (นายวิลาศ โภสตานันท์) เรื่องนี้ (เรื่องการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์-ผู้เชี่ยวชาญ) ข้าพเจ้ายินดีจะแจ้ง ถ้าหากท่านต้องการทราบ เพราะว่าในการที่วันนั้น สภาก ได้มีมติในการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ซึ่งท่านยังคงจำได้ในการประชุมรัฐสภาวันแรก พวกเรามาได้เข้าไปเฝ้าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๖ คนด้วยกัน คือ ตัวข้าพเจ้า รองประธานดียวน์ (นายเกษม บุญศรี ประธานสภารัฐแทนราชภูมิ-ผู้เชี่ยวชาญ) และรองประธานอีก ๒ สภาก (นายได้ ปานิกบุตร, นายมงคล รัตนวิจิตร, รองประธานพุฒสภาก และสภารัฐแทนราชภูมิตามลำดับ-ผู้เชี่ยวชาญ) รวมทั้งเลขานิการ ๒ สภาก ด้วย (นายไฟโรจน์ ชัยนาม, นายเจริญ บังหอร์ เลขานุการพุฒสภาก และสภารัฐแทนราชภูมิตามลำดับ-ผู้เชี่ยวชาญ) รวมเป็น ๖ คนด้วยกัน การเข้าไปนั่งกีฬาที่วุฒิกาลฯ ถวายให้ท่านทรงทราบว่า บัดนี้รัฐสภาได้มีมติในการแต่งตั้งให้ นายปรีดี พนมยงค์ เป็นนายกรัฐมนตรี ท่านก็ได้รับสั่งว่า "อ้อ หลวงประดิษฐ์ดีมาก แล้วจะทำอย่างไรต่อไป ?"

"ก็ได้ทูลพระองค์ท่านว่า ตามระเบียบและตามประเพณีที่ปฏิบัติตาม ก็น่าจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เชิญนายปรีดี พนมยงค์ มาสอบถ้ามีดูว่าจะรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนี้ได้หรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ก็สุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ท่านก็มิได้รับสั่งประการใด ได้แต่พยักพระพักตร์ ซึ่งหมายความว่า ท่านจะได้เชิญนายปรีดี พนมยงค์ มา..."

และในคืนวันที่ ๗ มิถุนายนนั้นเอง เวลาประมาณสองทุ่มครึ่ง ท่านปรีดีได้ถูกเรียกให้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เพื่อทรงซักถามความสมัครใจที่จะรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ท่านปรีดีเข้าเฝ้าอยู่ประมาณครึ่งชั่วโมงกว่า ๆ แล้วถวายบังคมทูลลากลับ

นายปรีดีได้พูดถึงข้อเท็จจริงของเรื่องนี้ในที่ประชุมรัฐสภาครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๘๙ (ภายหลังสวรรคตสักวัน) รายงานการประชุมรัฐสภาได้บันทึกไว้ดังนี้

"...ข้าพเจ้ารู้ว่ามีพวกที่แก้สังหารด้วย นานา โดยให้มหาชนเข้าใจผิด และสำหรับ

ในหลวงพระองค์นี้ ทุกคนที่ใจเป็นธรรม ก็จะรู้ว่า ข้าพเจ้าได้เลี้ยงสละและทำทุกอย่างที่จะโปรดเด็กราชบัลลังก์ให้แก่พระองค์ในนามคริติกอลไมเมเนอร์ ตลอดมา ตลอดจนพระราชนงค์ข้าพเจ้าก็ได้ทำมา เป็นอย่างดี ข้าพเจ้าเคราะห์รมหากษัตริย์ไม่ใช่ว่าแต่ปากแล้วใจไม่เคารพ ข้าพเจ้าไม่ทำให้เด็กราชร้อยรัช ข้าพเจ้าไม่ทำ และไม่เป็นนิสัยของ ข้าพเจ้าที่จะทำเช่นนี้ เจ้านายฝ่ายในยอมจะรู้เรื่องนี้เป็นอย่างดี

“พระจะนั่นข่าวลือต่าง ๆ เป็นเรื่องที่จะใจ จะบัดແย়บัดชาต่างหาก ข้าพเจ้าได้ยินถึงกับว่า ข้าพเจ้าไปทำเพรสเซอร์พระมหากษัตริย์ ว่า ข้าพเจ้าฝ่าถึง ๒ ยาม ที่จริงข้าพเจ้าฝ่าท่าน ในวันศุกร์ที่ ๗ ภายหลังที่สภากลั่นฟังเสียง (เม้มติให้ท่านปรีดีเป็นนายกรัฐมนตรี-ผู้เขียน) และวันอาทิตย์ก็มีการสะได้รัชที่มั่นคงสัน ซึ่งเจ้ากรรมท่านด้วยข้าพเจ้าไปฝ่า ๒ ทุ่มครึ่ง ก่อนไปวังยังได้ โกรศัพท์เชิญรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และเชิญอธิบดีกรมรถไฟมาด้วย ข้าพเจ้าถูกกล่าวว่า จะอยู่อย่างช้าไม่รีบช้าไม่โถง ข้าพเจ้าฝ่าครึ่งช้าไม่รีบสักถึงเรื่องที่ท่านจะตั้งข้าพเจ้าเป็นนายกรัฐมนตรี ข้าพเจ้าอยู่ระหว่างชั่วโมงแล้วก็ทราบทุกัวมีเรื่องสะได้รัชเกิดขึ้น ข้าพเจ้านัดรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและอธิบดีกรมรถไฟมาเพื่อจะต้องทราบรายละเอียด และถ้าอย่างจะทราบรายละเอียดในการที่ว่าประธาน รองประธาน และเลขานุการได้ไปฝ่าท่านในการตั้งข้าพเจ้า ก็มีหลักฐานพยานอยู่แล้ว ท่านรับสั่งอย่างไร (ดังที่ประธานรัฐสภากล่าวข้างต้น-ผู้เขียน)

“มีข่าวลือ (ปล่อยข่าวลือ-ผู้เขียน) หลายอย่างในทางอุคลิทั้งสิ้น เอาไปลือเป็นทำนองที่ว่าท่านไม่พอพระทัยที่จะตั้งข้าพเจ้าเป็นนายกรัฐมนตรีไว้รับง ล้วนแล้วแต่ข่าวซึ่งเป็นอุคลิโดย ไม่มีเหตุผล นอกจากทำการบัดແย়บัดชา ซึ่งข้าพเจ้าถือว่าข้าพเจ้าซึ่งสัตย์ต่อพระมหากษัตริย์พระองค์นี้ด้วยใจจริง ตั้งแต่ไหน ๆ ข้าพเจ้าได้ฝ่าอันตรายมาอย่างไร ทุกอย่างถ้าหากว่าได้ไม่ล้มคงจะรู้ ตลอดเวลาที่เป็นผู้สำเร็จราชการฯ เมื่อครั้งข้าพเจ้าเป็นผู้สำเร็จราชการฯ ได้ทำอย่างไร เพราะจะนั่นข่าวลืออะไรต่าง ๆ เป็นข่าวที่ปลูกปั่นทั้งสิ้น ขอให้ผู้ที่ใจเป็นธรรมระลึกถึงข้อนี้...

คำอ้างของท่านปรีดีในตอนต้นที่ว่า “เจ้านาย

ฝ่ายในยอมจะรู้เรื่องนี้เป็นอย่างดี” (เรื่องความจงรักภักดี-ผู้เขียน) ซึ่งเป็นการสอดรับกับคำของ ม.จ. อปภัสราภา เทวฤทธิ์ ผู้รับใช้ใกล้ชิดสมเด็จพระพันวัสดาอัยยิกาเจ้า ที่ได้ประทานเล่าแก่นายสมพงษ์ จันทรประภา ผู้เขียนพระประวัติของสมเด็จพระศรีสวัสดิ์ บริษัทเทวี พระพันวัสดาอัยยิกาเจ้า เกี่ยวกับท่านปรีดีได้ถก禹ความปลดภัยในระหว่างสังคม มีความตอนหนึ่งว่าดังนี้

“ที่อยุธยา ดร. ปรีดี และภรรยาได้เข้าเฝ้าแทนกราบถูลังกาตามถึงความสะดวกสบายอยู่เป็นเนื่องนิจ จนคนที่คุณลงแคลงอยู่บ้านชักจะไม่แน่ใจ เพราะกิริยาพาทีในเวลาเข้าเฝ้านั้น เรียบร้อยนัก นุ่มนวลนัก นัยน์ตาที่ไม่มีร่องรอย ควรจะระวง...

เวลาเย็น ๆ ผู้สำเร็จราชการฯ ก็เชิญเสด็จประทับรถยนต์ประพาสรอบ ๆ เกาะ

“หลานดันยังเด็ก ฝากด้วยนะ”

เป็นกระแสพระดำรัสครั้งหนึ่ง ผู้สำเร็จราชการฯ ก็กราบถูลงองพระราชนรรศเป็นอย่างดีด้วยความเคารพ ทำให้ผู้ที่ชื่นชมก็ทวีความชื่นชมยิ่งขึ้น ผู้ที่คุณลงแคลงก็เริ่มไม่แน่ใจตนเอง

วันหนึ่งที่วัดมงคลพิตร จังหวัดอยุธยา สมเด็จฯ ตรัสว่า

“ฉันจะไปปิดทอง”

ตรัสรัลล่าเสด็จไปทรงซื้อทองที่วางขายอยู่บริเวณนั้น เมื่อเสด็จไปถึงองค์พระประภากว่าทรงปิดไม่ถึง ผู้สำเร็จราชการจึงกราบทูลว่า

“ข้าพระพุทธเจ้าจะไปปิดถวาย”

สมเด็จฯ จึงประทานทองให้ไปพร้อมตรัสว่า

“เอาไปปิดเก灶 คนที่ทำบุญด้วยกันชาติหน้าก็เป็นญาติกัน”

เล่าลือกันว่า กระแสพระดำรัสนั้นทำให้ผู้สำเร็จราชการฯ ซาบซึ้งมาก

ดร. ปรีดี อึ้งภากรณ์ ได้พูดถึงเจ้านายฝ่ายใน กับท่านปรีดีไว้ในบันทึกของท่านเรื่อง “พระบรมวงศานุวงศ์และขบวนการเสรีไทย” มีความตอนหนึ่งว่าดังนี้

“การที่เสรีไทย โดยเฉพาะหัวหน้าเสรีไทย ได้ถก禹ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ ถวายความอาลักษณ์ให้พัฒนายสังคมครั้งนั้น สมเด็จพระพันวัสดา พระบรมอัยยิกาเจ้า ได้ทรงชูพระทัยดี และเมื่อสั้น

สังคมรرم ได้รับสั่งเรียกนายปรีดีไปที่ประทับและข้อบإใจ ซึ่งคดีนี้เป็นพรมทางกรุณานิคุณ เป็นอย่างยิ่ง"

เสด็จสวัสดิ์

หลังจากที่ท่านปรีดีเข้าเฝ่าญลละองธุลี-พระบาทตามรับสั่งเมื่อคืนวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๘๙ แล้ว รุ่งขึ้นเช้าวันเสาร์ที่ ๙ มิถุนายน ก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดการประชุมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ท่านปรีดีเป็นนายกรัฐมนตรี โดยพันตรี วิลาศ โօสตานันท์ ประธาน พฤฒสภานะนายເເກษา ບຸນຍຸສີ ประธานสภานະພັກແທນຮາຍງົງ ເປັນຜູ້ລົງນາມຮັບສອນพระบรมราชโองการ

แต่ยังไม่ทันที่ท่านบริดีจะได้แต่งตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ เหตุการณ์เคร้าสลดอันยังความเครื้อครือให้แก่คนไทยทั้งชาติ ถูกพระแสงปืนสวรรค์บนพระแท่นบรรทม ณ พระที่นั่งบรมพิมาน ในพระบรมหาราชวัง

ท่านปรีดีในฐานะนายกรัฐมนตรี ได้สั่งเรียกประชุมรัฐสภานเป็นการด่วนและได้เปิดประชุมเมื่อเวลา ๑๐.๓๐ นาฬิกาของวันที่ ๙ มิถุนายน นั้นเอง มีสมาชิกพฤฒสภานเข้าร่วมประชุม ๖๕ นาย สมาชิกสภานະພັກແທນຮາຍງົງ ๖๓ นาย รวมเป็น ๑๒๘ นาย

ท่านปรีดีได้รายงานให้ที่ประชุมทราบถึงเหตุการณ์สวรรคตที่เกิดขึ้น เมื่อรายงานจบแล้ว สมาชิกแห่งรัฐสภานได้ลุกขึ้นยืนไว้อลัยแด่พระองค์ผู้จากไป และได้มีการยกมือเงียบไว้ให้กับท่านปรีดีที่ได้เกิดขึ้น

นายสอ เศรษฐบุตร สมาชิกสภานະພັກແທນຮາຍງົງ (ธนบุรี) สังกัดพระคปชาชิปัตย์ ซักถามว่า

"ข้าพเจ้ายากจะขอเรียนถามท่านอธิบดีกรมตำรวจในข้อที่สำคัญ คือว่าจากพระราชโภติวงศ์ซึ่งเข้าอกห้องพระบรมทรมแล้ว มีใครบ้างที่เข้าอกได้บ้าง..."

พล.ต.ก. พระรามอินทรา อธิบดีกรมตำรวจน : เท่าที่ได้ฟังมาแล้วมีพระราชนີ พระอนุชา และพระมหาเดลีห้องบรรทม (นายชิต สิงหนาท)

นายบุศย์ บัทมศริน-ผู้เขียน) พระพี่เลี้ยง (พระพี่เลี้ยงเนื่อง จันตะดุลย์-ผู้เขียน) ส่วนคนอื่นได้นั่งข้าพเจ้ายังไม่ทราบ..."

พอมากถึงตอนนี้ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ผู้แทนราชบูรณะ (พระนคร) สังกัดพระคปชาชิปัตย์ ขอให้หยุดการซักถามกันไว้ก่อน เพื่ออย่างแผลงการณ์ของรัฐบาล การถามตอบจึงยุติลง รัฐบาลจึงได้เสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ คือ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ขึ้น ครองราชย์ เป็นรัชกาลที่ ๙ แห่งราชจักรีวงศ์ ตามกฎหมายเทียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ หมวด ๔ มาตรา ๙ ข้อ ๙ และด้วยความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๙ ฉบับ ๙ พฤษาคม ๒๔๘๙ เป็นที่น่าสังเกตว่าการขึ้นเสวยราชย์ของสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ครั้นนั้นเมื่อ ๙ เป็นกำลังสำคัญ คือ

เป็นรัชกาลที่ ๙ แห่งราชจักรีวงศ์
ขึ้นเสวยราชย์ วันที่ ๙ มิถุนายน
ปีชื่นเสวยราชย์ พ.ศ. ๒๔๘๙
ตามกฎหมายเทียรบาล หมวด ๔ มาตรา ๙ (๙)
และด้วยความเห็นชอบของรัฐสภาตามมาตรา ๙ แห่งรัฐธรรมนูญฉบับ ๙ พฤษาคม ๒๔๘๙

หลังจากรัฐสภานได้มีมติเป็นเอกฉันท์แล้ว นายกรัฐมนตรีท่านปรีดี พนมยงค์ ได้กล่าวต่อที่ประชุมว่า

"สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้สั่งให้สั่งรัฐสภานแล้ว และบัดนี้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ได้สืบราชสันตติวงศ์เป็นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของประชาชนชาวไทยแล้ว เพราะฉะนั้นขอให้สภานฯ รายพระชัย ขอให้สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระประเจริญ"

ที่ประชุมได้ยินขึ้นและเปล่งเสียงไหโยสามครั้ง ต่อจากนั้นประธานพฤฒสภาน ประธานสภานະພັກແທນຮາຍງົງ รองประธานพฤฒสภาน รองประธานสภานະພັກແທນຮາຍງົງ ได้เข้าไปถวายพระในพระบรมมหาราชวัง และกราบบังคมทูลอัญเชิญเจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดชให้ขึ้นครองราชสมบัติตามมติของรัฐสภาน

มีประกาศอัญเชิญสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ขึ้นครองราชย์ ดังนี้

“ประภาค

โดยที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอันนัมทมหิดลได้เสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙

โดยที่ตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕ การสืบราชสมบัติให้เป็นไปตามนัยแห่งกฎหมายเทียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๑๗ และประกอบด้วยความเห็นชอบของรัฐสภา

โดยที่สมเด็จพระเจ้าอย่างยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นเจ้ายาเชือพระบรมวงศ์ที่ร่วมพระราชชนนี ตามความในมาตรา ๕ (๙) แห่งกฎหมายเทียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พุทธศักราช ๒๔๑๗

โดยที่รัฐสภาได้ลงมติ ณ วันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ แสดงความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ ในการที่จะอัญเชิญสมเด็จพระเจ้าอย่างยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ขึ้นครองราชย์สืบราชสันตติวงศ์ต่อไป ตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕

จึงขอประกาศให้ทราบโดยทั่วกันว่า สมเด็จ-

พระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ได้ขึ้นครองราชย์สืบราชสันตติวงศ์ เป็นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตั้งแต่วันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ เป็นต้นไป

ประภาค ณ วันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙

ปรีดิ พนมยงค์

นายกรัฐมนตรี

เสียงตอบรับ

เลดี้ หลุยส์ เมาน์เบดเทน
ที่พระที่นั่งบรมพิมาน

พ.ศ. ๒๔๘๙

ขณะที่นายปรีดิเป็นผู้สำเร็จ
ราชการแทนพระองค์

ต่อกรณีสวรรคตของในหลวงอันนั้นฯ ปฏิบัติปักษ์ทางการเมืองของท่านปรีดิ หังที่ปฏิบัติปักษ์ทางชนชั้นคือพวกเศเดนศักดินากับปฏิบัติปักษ์ทางทัศนะคือพวกเผด็จการ ต่างได้เคยใช้กรณีสวรรคตของพระองค์ท่านมาเป็นเครื่องมือทำลายท่านปรีดิกล่าวหาท่านปรีดิด้วยวิธีการปล่อยข่าวลือและโฆษณาชวนเชื่ออย่างลับๆ ว่าท่านปรีดิเป็นผู้วางแผนปลงพระชนม์

ท่านปรีดิได้ชี้แจงในที่ประชุมรัฐสภาในวันประชุมที่อ้างแล้วข้างต้น ต่อข่าวลือสื่อรายปัจจุลี มีความตอนหนึ่งว่าดังนี้

“...เสียงลืออกุศลว่าคนนั้นคนนี้ออกมา

แล้วไปทำอย่างนั้นอย่างนี้ นี่ก็เป็นเรื่องลือสืบเนื่องมาจากการความอิจฉาริชยาเป็นมูลหรือมีป่างช่างยุ เป็นต้น เป็นมูลเหตุสืบเนื่องอย่างนั้น ... และอีกอย่างหนึ่ง สำหรับเรื่องพระองค์นี้ ข้าพเจ้ารู้สึกว่า ข้าพเจ้าเป็นผู้ซึ่งจงรักภักดีท่านมากที่สุดกว่าหลาย ๆ คน ในขณะที่ท่านประมวลอยู่ในต่างประเทศหรือที่ท่านได้กลับมาแล้วก็ตี สิงได้อันเป็นสิ่งที่ท่านพึงปรารถนาในส่วนพระองค์ท่าน ข้าพเจ้าจัดถวายหรือบางสิ่งบางอย่างเมื่อท่านทรงรับสั่งถามข้อความอย่างหนึ่งอย่างได้อย่างเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ข้าพเจ้าก็ได้ชี้แจงตามระเบียบแบบแผนของแนวรัฐธรรมนูญตามนิสัยของข้าพเจ้า ซึ่งข้าพเจ้าถือว่า ซึ่งสัตย์ต่อพระมหาภัตตริย์ ข้าพเจ้าไม่อ้างพระนามหรือเอกสารนามของท่านไปอ้างในที่ชุมชนใด ๆ ซึ่งบางแห่งทำกัน หรือในกรณีที่ท่านสรวราศดแล้ว ข้าพเจ้าก็พยายามที่สุดที่จะพยายามทำให้ในเรื่องนี้ ให้ข่าวกระจายจàngเพราะเป็นพระมหาภัตตริย์ เราจะทำให้เรื่องเงียบอยู่เฉย ๆ ไม่ได้ ข้าพเจ้าไม่ปรารถนาทำอย่างคนบานคนทำโดยชอบใจโอกาสเอาเรื่องสรวราศดของท่านไปโพนทะนากล่าวร้าย

“และวันนั้นจะต้องกล่าวเสียด้วย ข่าวที่ข้าพเจ้าได้ทราบเกี่ยวกับแก่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สรวราศดนั้น ข้าพเจ้าได้ทราบราบร้าประมาณเกือบ ๑๐ นาพิกา เวลาันนั้นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกับอธิบดีกรมตำรวจนัดมาที่บ้าน เนื่องจากกรรมกรมักจะสังสัสนะได้รัก ข้าพเจ้าจึงโทรศัพท์เชิญราชเลขานุไปด้วย เมื่อไปถึงแล้วเรอาอยู่ข้างล่างไม่ได้ขึ้นไปข้างบน เพราะเหตุว่าเกี่ยวแก่พระมหาภัตตริย์ จึงได้เชิญเจ้านายผู้ใหญ่มาพร้อมแล้วจึงขึ้นไปชั้นบน ส่วนในทางชั้นบนของท่านเป็นเรื่องที่ท่านทำปฐมพยาบาลในชั้นบน

“ข้าพเจ้าและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพร้อมด้วยเจ้านาย อันมีกรมขุนชัยนาท เป็นผู้นำขึ้นไป ได้ขึ้นไปเป็นเวลาเที่ยงเศษ ๆ และขึ้นไปดูพระบรมศพ และความจริงในการตรวจเราระไบปีก่อกรณีพระมหาภัตตริย์เหมือนเอกสารไม่ได้ ข้าพเจ้าเป็นนักเรียนกฎหมาย ข้าพเจ้ารู้เรื่องวิธิพิจารณาความอาญาว่าเป็นอย่างไรและจะต้องทำอย่างไร ? ก็ได้บอกกับอธิบดีกรมตำรวจน่าจะเราจะต้องทำให้แน่ชัด เช่น เมื่อน้อยกว่าจําบูกให้หมอบอาไฟล์ไปสู่พระภากล ข้าพเจ้าก็ไม่รู้ราชศาสตร์ดี ได้ปรึกษาเจ้านาย บอกท่าน

ท่านสั่นพระเครื่อง ข้าพเจ้าโคนั่งขึ้นหงายลง ถ้าจะต้องผู้พระภากลก็เป็นเรื่องพระคพของพระมหาภัตตริย์ จะทำให้เสียพระราชประเพณี และวิธิพิจารณาทางอื่นก็มี เมื่อเป็นเช่นนี้จึงตัดสินว่า เราจะต้องสอบถามผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและแพทายประจำพระองค์คือ คุณหลวงนิตย์ฯ เป็นผู้ปฐมพยาบาล...”

เพื่อทำความจริงให้ปรากฏ ต่อมาในวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๘๘ ท่านปรีดี นายกรัฐมนตรี จึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่งเพื่อสอบหาข้อเท็จจริง คณะกรรมการชุดนี้ประกอบด้วยตัวแทนสถาบันหลักของชาติ คือ ประธานศาลฎีกา อธิบดีศาลฎีกอร์ด อธิบดีศาลอาญา อธิบดีกรมอัยการ ประธานพุฒสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร เจ้านายชั้นผู้ใหญ่สมพระองค์ ผู้แทนกองทัพบก ผู้แทนกองทัพเรือ ผู้แทนกองทัพอากาศ โดยมีนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นเลขานุการ และนายสอต นาวีเจริญ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการชุดนี้เรียกชื่ออย่างเป็นทางการว่า “คณะกรรมการสอบสวนพุติการณ์ในการที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว anarchist ที่ติดลสต์จ สรวราศด” และในระหว่างที่คณะกรรมการชุดดังกล่าวกำลังสอบสวนหาความจริงนั้น ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มเติมตามรัฐธรรมนูญฉบับวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๘๗ ซึ่งได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๘๘ ในระหว่างที่เสียงเลือกตั้งครั้งนี้พระองค์เมืองบางพระได้เคยออกส่าอาจารณ์สรวราศดไปโฆษณาโฉมตัวรูปน้ำ (ท่านปรีดี) กระทรวงมหาดไทยจึงได้ออกคำสั่งไปถึงกำนัน-ผู้ใหญ่บ้านประกาศอย่าให้ราชภานุคงเหลือคำโฆษณาอันเป็นเท็จนั้น คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ ๒๐๗/๒๕๘๘ ลงวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๘๘ มีข้อความบางตอนดังนี้

“ด้วยในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนี้ ได้มีผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้สนับสนุนผู้สมัคร ซึ่งใช้สมญาว่าพระบรมราชอิรักขัน ได้เคยออกส่าอาจารณ์ให้เกิดการเข้าใจผิดเพื่อก่อให้เกิดความดูหมิ่นและกระด้างกระเดื่องต่อรัฐบาล... เพื่อให้ราชภานุคงคงแน่ให้แก่ตน

หรือพระรอดของตน ตามทางสืบสานได้ความว่า พระคริสต์นับถือบังคุณได้หลอกลวงให้ราชภูมิเข้าใจผิดในหัวข้อต่อไปนี้ ฯลฯ

“๔ กล่าวหารัฐบาลว่าปิดข่าวเรื่องสวรรคต และใส่ร้ายรัฐบาลในเรื่องนี้ด้วยประการต่าง ๆ ความจริงนั้นรัฐบาลไม่ได้ปิดบัง และต้องการที่จะให้กรรมการได้สอบสวนเรื่องนี้โดยยุติธรรม และเปิดเผย ดังจะเห็นได้จากการแต่งตั้งกรรมการสอบสวน และวิธีปฏิบัติซึ่งมีดุลการ อัยการประธานศาลทั้งสอง นายพลทหาร ก ทหารเรือ ทหารอากาศ เจ้านายชั้นสูง และการสอบสวนก็ให้ประชาชนไปฟังได้ นับเป็นประวัติการณ์ครั้งแรกของประเทศไทย ที่การสอบสวนเช่นนี้ได้กระทำต่อหน้าประชาชน จะหาว่ารัฐบาลปิดบังประการใด สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระราชนินทร์ ก ได้พระราชทานพระราชกระแสฯ ต่อกรรมการแล้วว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมโกศลได้มีข้อชี้แจงหรือไม่พ่อพระทัยในรัฐบาลแต่อย่างใด ฝ่ายรัฐบาล ก ได้ถวายความจงรักภักดี และกระทำตามทุกสิ่งทุกอย่างตามพระราชประสงค์ เมื่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมโกศทรงบรรลุนิติภาวะแล้ว นายกรัฐมนตรีปัจจุบันนี้ (ปรีดี พนมยงค์) เมื่อครั้งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ก ได้อัญเชิญทูลเสด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เดี๋ยวกันลับมาครองราชย์ มิได้ประโคนนาที่จะกุมอำนาจที่จะทำหน้าที่เป็นประมุขของรัฐ และไม่ได้กระทำการขัดขวางอย่างใด แต่ตรงกันข้ามกลับอัญเชิญเสด็จกลับมาครอบคลุมภาระสมบัติแต่พระองค์

“ในระหว่างที่พระองค์เสด็จประทับอยู่ ณ ต่างประเทศ เมื่อมีผู้ป้องร้ายต่อราชบัลลังก์ นายกรัฐมนตรีปัจจุบันนี้ (ปรีดี พนมยงค์) เมื่อครั้งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ก ได้เสียสละและเสียภัยเพื่อป้องกันราชบัลลังก์ให้ปลอดภัยตลอดมา เวลาันั้นหมายผู้ใดเสียภัยเช่นนั้นไม่ แต่ตรงกันข้ามกลับประจบสอพลอผู้มีอำนาจ

“รัฐบาลนี้มีความเสียใจที่พระคริสต์นับถือบังคุณได้ด้วยโอกาสเอาพระมหาภัตติรัตน์อันเป็นที่เคารพถักกราบมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองในระหว่างที่พระองค์มีพระชนม์อยู่ ในการประชุมพระคริสต์นับถือบังคุณครั้งเดียวกันอ้างว่า ในหลวงรับสั่งอย่างนั้นอย่างนี้ จะขอยกตัวอย่างว่า

ในการประชุมพระคริสต์นับถือบังคุณในวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ศกนี้ มีผู้สมควรรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกผู้แทนสภาที่พระคริสต์นับถือบังคุณไปร่วมประชุม ก็คงจะจำได้ว่า วันนั้นโปรดอ้างพระนามในหลวงไปพูดในที่ประชุมว่าอย่างไรบ้าง ซึ่งพระองค์เองไม่ทรงทราบเรื่องอะไรเลย พระองค์ทรงบำเพ็ญพระองค์เป็นกลางและเป็นที่สักการะโดยแท้จริง

“ครั้นพระองค์สวรรคตแล้ว ก ถือการสวรรคตของพระองค์เป็นเครื่องมือทางการเมืองต่อไปอีก ได้พยายามบัน្រាប់เข้าเว็จตั้งแต่วันแรกสวรรคต ให้ประชาชนหลงเข้าใจผิด ทั้งในทางพุทธ ทางไกรศพท ทางไกรเลข และการออกกฎหมายสืบพิมพ์ พวกเหล่านี้ไม่ใช่เป็นพากที่จริงภักดีต่อพระมหาภัตติรัตน์ เป็นพากที่แสวงหาผลประโยชน์จากพระมหาภัตติรัตน์ เพื่อความเป็นใหญ่ของตน และเพื่อการเลือกตั้งที่จะได้ผู้แทนซึ่งเป็นพากของตน

“ดังจะเห็นได้อย่างแน่ชัดว่า ถ้าพากนี้ จริงภักดีต่อพระมหาภัตติรัตน์แล้ว ในระหว่างที่พระองค์ทรงประทับอยู่ต่างประเทศ และในระหว่างที่ราชบัลลังก์ถูกกระบวนการเทือนในบางครั้ง และพระราชวงศ์ถูกกลบฏบัติบางประการนั้น พวกประชาริปัตย์บังคุณซึ่งอ้างว่าจงรักภักดีต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยิ่งกว่าใคร ๆ นั้น ทำไมไม่เข้าเสียงภัยคิดแก้ไขอย่างใดเลย แต่อาจมีบางคนกล่าวแก้ว่า เวลาันั้นทำอย่างนั้นอย่างน้อย แต่ก็เป็นเรื่องเท็จทั้งสิ้น ขอราชภูมิอย่าได้เชื่อฟัง...”

เหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ฝ่ายปฏิบัติษย ยกขึ้นมาโฆษณาชวนเชื่อว่าท่านปรีดีเป็นผู้วางแผนปลงพระชนม์ เพราะว่าท่านปรีดีเป็นผู้นิยมระบอบมหาชนรัฐ

ต่อโฆษณาชวนเชื่อนี้ ในเวลาต่อมาแสดงการณ์ปิดดีขึ้นจ้าแลຍในครีติสวรรคตได้เชื่อให้เห็นตอนหนึ่งว่า

“...การเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นมหาชนรัฐนั้น เป็นเรื่องของการเปลี่ยนสถาบันอันมีพระมหาภัตติรัตน์เป็นประมุข เป็นเรื่องของการล้มเลิกสถาบันเสีย ไม่ใช่เป็นเรื่องของการเปลี่ยนตัวบุคคล ดังทัศนะของนักนิยมอำนาจ การผูกษัตริย์จึงไม่ใช่วิธีการหรือธรรมนิยมของนักมหาชนรัฐ...”

และด้วยของนายเลียง ไชยกาล อดีต รัฐมนตรีหลายกระทรวงที่มีไปถึงท่านปรีดีที่ปารีส เมื่อเดือนพฤษจิกายน ๑๕๗๓ ได้ประกาศเรื่อง

เดียวกันนี้ มีความต่อนหนึ่งดังนี้

“...ผมเห็นว่าท่านอาจารย์มีกรรมเก่ามาก
กว่า เพราะถ้าพิจารณาถึงเหตุผลในเรื่องฝ่า
ในหลวงแล้ว ผมพูดเสมอว่า เมื่อมาถึงขั้นนั้นแล้ว
ทำไม่ปรีดีจึงยุติ (ไม่ประการเลิกล้มสถาบัน
กษัตริย์เสีย แล้วสถาปนาหมาชันรัชชีนแทน แต่นี่
ท่านกลับอัญเชิญสมเด็จพระเจ้าน้องยาเรอชื่นนั่ง
ราชบัลลังก์ เป็นรัชกาลที่ ๙ สืบต่อมาจนถึงวันนี้-
ผู้เขียน) ทั้ง ๆ ที่สภากำกับ ๒ อุย្ញในกำมือ....”

វិច្ឆិករាជ នៃ ពាណិជ្ជការណ៍ ២៤៨០

ต่อมาในวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๘๙ ท่านปรีดีได้ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และพลเรือตรี วัลลย์ สำเร็จนาวาสวัสดิ์ หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “หลวงสำเร็จฯ” ได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีสืบต่อมา และได้พิจารณารายงานของคณะกรรมการศาลาถวายเมือง (ตั้งขึ้นในสมัยรัชกาลท่านปรีดี) ที่เสนอต่อรัฐบาลเมื่อปลายเดือนตุลาคม ๒๕๘๙ ซึ่งมีสาระสรุปไว้ว่าตอนปลายของรายงานฉบับนั้น ดังนี้

“...คณะกรรมการได้ประมวลสอบสวนเข้าทั้งหมด ทั้งที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้สอบถามสวนไว้เดิม และที่สอบสวนโดยเบ็ดเตล็ดต่อหน้าประชาชน และเมื่อได้พิจารณาถึงคำพยานบุคคล วัดถูกพยาน และเหตุผลแวดล้อมกรณีต่าง ๆ ทุกแห่งทุกมุมโดยรอบด้านนั้นกล่าวมาแต่ต้นแล้ว คณะกรรมการเห็นว่า ในกรณีอันจะพึงเป็นเหตุให้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาอาันนทหทิดลเสด็จฯ สรรศด้วยนั้น สำหรับกรณีอุบัติเหตุ คณะกรรมการมองไม่เห็นทางว่าจะเป็นไปได้เลย ส่วนอีกสองกรณีคือถูกกลอบปลงพระชนม์และทรงปลงพระชนม์เองนั้น การถูกกลอบปลงพระชนม์ไม่มีหลักฐานและเหตุผลที่แน่นอนแสดงว่าจะเป็นไปได้แต่ไม่สามารถที่จะตัดออกเสียโดยสันนิษัย เพราะว่ายังมีท่าทางของพระบรมศพด้านอยู่ ส่วนในกรณีปลงพระชนม์เองนั้น ลักษณะของบาดแผลแสดงว่าเป็นไปได้ แต่ไม่ปรากฏเหตุผลหรือหลักฐานอย่างใดว่าได้เป็นไปเช่นนั้นโดยแซด คณะกรรมการจึงไม่สามารถที่จะชี้ขาดว่าเป็นกรณีหนึ่งกรณีใดในสองกรณี ทั้งนี้เป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่จะดำเนินการสืบสวนและปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

อาณาจ์อีปี”

ต่อความเห็นของคณะกรรมการศาลกลาง
เมืองที่ว่ากรณีสวรรคตเกิดจากกรณีหนึ่งกรณีใด
ในสองกรณี คือบุลงพระชนม์ลงและถูกกลบปลง
พระชนม์นั้น สอดคล้องกับความเห็นของนาย
แพทย์สุด แสงวิเชียร ศาสตราจารย์หัวหน้าแผนก
วิชาการวิภาวดีศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ศิริราช
พยาบาล ที่ได้ให้รายละเอียดในกรณีนี้ไว้กับคณะกรรมการ
แพทย์ ดังนี้

“ข้าพเจ้าได้หันบادแพลมมาชั้นหนึ่ง ซึ่ง
ข้าพเจ้าได้ตัดออกจากพระนลภูของสมเด็จพระ-
เจ้าอยู่หัวในพระบรมโกศ ขณะที่ทำการซันสุตร
พลิกพระบรมศพ บادแพลเป็นเสื่อม่อนกาบopath
มีหนังแยกเป็นสี่แฉก แฉกบน แฉกล่าง แฉก
ขวาและซ้าย เมื่อได้ใช้กล้องจุลทรรศน์นิด ๒ ตา
ส่องดู บนหนังนั้นมีรอยกดเป็นรอยโถง เห็นได้
ชัดบนแฉกขวาและซ้าย แฉกบนไม่เห็นกดนัดนัก
และแฉกล่างไม่เห็นเลย ถ้าเอาส่วนโถงเหล่านั้น
มาต่อ กันเข้าก็จะเป็นรูปวงกลม มีเส้นผ่าศูนย์
กลางประมาณ ๑๑ มม. เป็นที่น่าสังเกตด้วยว่า
ปลายแฉกเหล่านั้นเป็นรอยโถง และเส้นโถงบน
ผิวนั้นไม่ต่อ กันเป็นรูปวงกลม นอกจากนั้นยังมี
เนื้อที่เล็ก ๆ ใหม้มอยู่ที่แฉกล่าง และมีสีแสดงว่า
เป็นดินปืนติดอยู่ด้านในของหนังชั้นนั้นด้วย”

ແລ້ວໜຸກສູນນີ້ຈະຈາກລັກໝະນະບາດແພລ
ຕັ້ງກ່າວໜ້າງຕົ້ນນັ້ນວ່າ

“ร้อยกิจในหนังนั้นอาจเป็นไปโดยปกติกะ
กระบวนการปืนกระชับแน่นลงที่พระนลภาฏก่อนยิง
ถ้าหากเป็นการอุบัติเหตุแล้วปากกระบวนการปืนคง
ไม่ก่อผลประโยชน์ให้พระนลภาฏกระชับแน่น ตามความเห็น
ของข้าพเจ้ามีทางอธิบายที่เป็นไปได้ ๒ ประการ
เท่านั้น คือ ปลงพระชนม์ของหรือถูกปลงพระชนม์
ทั้งสองประการเท่าๆ กัน”

ต่อลักษณะน้ำด้วยเป็นร้อยกัดปาก
กระบอกปืนวงกลมเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑ ม.
ตามคำขอของนายแพทท์สุด แสงวิเชียร นั่น คณะ
กรรมการศาลกลางเมืองได้มีความเห็นไว้ใน
รายงานดังกล่าวข้างต้นอีกตอนหนึ่งว่าดังนี้

บาดแผลนั้นเอง แสดงให้เห็นว่าบาดแผลเกิดจากความตั้งใจของผู้กระทำ แต่ความตั้งใจนี้มิได้หมายความเฉพาะตั้งใจกระทำให้ตาย ย่อมหมายความรวมถึงความตั้งใจที่ยกปืนขึ้นไปจ่อติดหน้าหาก ซึ่งเป็นอjalลั่นขึ้นโดยอุบัติเหตุก็ได้ด้วย"

ต่อรายงานของคณะกรรมการศาลกลางเมือง รัฐบาลหลวงธำรงฯ ได้ตั้งอนุกรรมการรัฐมนตรีขึ้น ๗ ท่าน เมื่อ ๑ พฤษภาคม ๒๔๘๙ เมื่ออนุกรรมการรัฐมนตรีพิจารณาเสร็จแล้วได้ส่งกลับเข้าสู่การพิจารณาในคณะกรรมการรัฐมนตรีอีกรัชหนึ่ง ซึ่งคณะกรรมการรัฐมนตรีได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ส่งเรื่องให้กรมตำรวจนิสบานเอกสารรายที่แท้จริงในการปลงพระชนม์รัชกาลที่ ๕ มาดำเนินคดีต่อไป

ในขณะที่ตำรวจที่ทำการสืบสวนคืบหน้าใกล้ชิดตัวมือปืนเข้าไปทุกที่ รวมทั้งได้สอบถามปากคำของคนบางคนไว้ แต่ไม่สามารถเปิดเผยในขณะนั้นได้ เมื่อข่าวนี้ได้แพร่ออกไป ก็ได้เกิดรัฐประหาร ๘ พฤษภาคม ๒๔๘๐ ซึ่งพระบรมราชิปัตย์กับคณะรัฐประหารทำขึ้น แล้วพระบรมราชิปัตย์ก็ได้เป็นรัฐบาลเมื่อ ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๐ ครั้นแล้วรัฐบาลนี้ก็ได้แต่งตั้งให้ พล.ต.ต.

พระพินิจชนกดี พี่ชายของสองหมื่นราชาวงศ์สำคัญแห่งพระบรมราชิปัตย์ คือ เสนีย์ และคีกุทธิ์ ปราโมช ซึ่งออกจากราชการรับบำนาญไปแล้วนั้น กลับเข้ารับราชการทำหน้าที่สืบสวนกรณีสวรรคตเสียใหม่ อันนำไปสู่การจับกุมนายเฉลียว ปทุมรส อธีราชเลขานุการในพระองค์ นายชิต ลิงหเสนี และนายบุศย์ ปัทมศริน ส่องมหาดเล็กห้องพระบรรทม ในวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๔๘๐ หลังจากวันทำรัฐประหาร ๑๒ วัน

โดยที่ พล.ต.ต. พระพินิจชนกดี (ยกชื่อนั้น) และคณะไม่อาจสร้างพยานหลักฐานเท็จได้ทันในระยะเวลาสอบสวนตามที่กฎหมายกำหนดคือ ๕๐ วัน รัฐบาลพระบรมราชิปัตย์ที่มีนายคงอภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี จึงได้เสนอognหมายต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อ ๒๓ มกราคม ๒๔๘๑ ขยายกำหนดเวลาขึ้นผู้ต้องหาในกรณีสวรรคตได้เป็นพิเศษ ให้ศาลอนุญาตให้ขังผู้ต้องหาได้หลายครั้ง รวมเวลาไม่เกิน ๑๘๐ วัน

คดีประวัติศาสตร์

ในที่สุดพนักงานสอบสวนกรมตำรวจนี้ได้ส่ง

นายปรีดีและปวิ蚌ตหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

สำนวนให้อัยการหลังจากที่ได้พิจารณาร่างพยานหลักฐานที่จ่ออยู่ถึง ๑๘๐ วัน และอัยการก็รับสำนวนอันเป็นเงื่อนไขนี้ไปประติดประต่อเพื่อสรุปเรียนคำฟ้องอยู่อีก ๓๔ วัน จึงได้ยื่นฟ้องต่อศาลอาญา เมื่อ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๑ โดยนายเฉลียวปทุมรัส เป็นจำเลยที่ ๑ นายชิต สิงหเสนี จำเลยที่ ๒ และนายบุญศรี บัทมศริน จำเลยที่ ๓ ฐานความผิดสมคบกันประทุษร้ายต่อองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเหตุหายาที่เพื่อปกปิดการกระทำผิด

คำฟ้องมีทั้งหมด ๕ ข้อ ลงนามโดยหลวงธรรมบริษัทอนุปการ (ฉ้ออัน แสนโนกสิก) โจทก์ในจำนวน ๕ ข้อนี้ ข้อ ๓ ระบุความคิดไว้ดังนี้

“(ก) เมื่อระหว่างวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๑ เวลาได้มีประภากลีบวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๑ เวลากลางวัน จำเลยทั้ง ๓ นี้ กับพระครูพวงดังกล่าว (หมายถึงท่านปรีดี พนมยงค์ และเรือเอกวัชรชัย ชัยสิทธิวิเชช-ผู้เขียน) ได้ทูลของอาสมคบกันคิดการตรรเชียมจะกระทำการปลงพระชนม์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาอันนั้นหมัดโดยพระครูพวงดังกล่าวกับจำเลยได้ประชุมกัน ปรึกษาวางแผนการ และตกลงกันในอันที่จะกระทำการปลงพระชนม์เมื่อใด และให้ผู้ใดเป็นผู้รับหน้าที่ร่วมกันไปกระทำการปลงพระชนม์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาอันนั้นหมัดและจำเลยที่ ๓ นี้ได้บังอาจช่วยกันปกปิดการสมคบกันจะประทุษร้ายต่อพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดังกล่าว และจำเลยหาได้อาความนี้ไปร้องเรียนไม่ เหตุเกิดที่ตำบลชนะสงคราม อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร”

โจทก์ได้นำสืบในเวลาต่อมาว่า สถานที่ที่จำเลยและพระไปประชุมวางแผนการปลงพระชนมนั้น คือบ้านของ พล.ร.ต. พระยาครุฑ์ธเนนซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลชนะสงคราม อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร และพยานโจทก์ปากเอกสารที่รู้เห็นเหตุการณ์ดังกล่าวคือ นายตี ศรีสุวรรณ ซึ่งอ้างว่าได้อาศัยอยู่ในบ้านพระยาครุฑ์ธเนนก่อนเกิดกรณีสวรรคต

ต่อค้าเบิกความของนายตี ศรีสุวรรณ พยานปากเอกสารของโจทก์ ซึ่งเป็นความเท็จที่เสกสรรบัน্ডแต่งขึ้น โดย พล.ต.ต. พินิจชนกดีและคณะ (ดูรายละเอียดได้จากหนังสือของ พม.หลายเล่มที่เกี่ยวกับกรณีสวรรคต-ผู้เขียน) ซึ่งศาลอาญาและ

ศาลอุทธรณ์ไม่รับฟังคำเบิกความนั้น ศาลฎีกาถึงแม้ว่าจะไม่ปฏิเสธคำเบิกความของนายตี ศรีสุวรรณ อย่างสิ้นเชิงอย่างเช่นศาลอาญาและศาลอุทธรณ์ แต่ศาลมีภาระที่ไม่ยืนยันว่าคำเบิกความของนายตี ศรีสุวรรณ เป็นความจริง ดังข้อสรุปค่าวินิจฉัยของศาลลักษณะต่อคำเบิกความของนายตี ศรีสุวรรณ ว่าดังนี้

คำพิพากษาของศาลอาญา ในคดีด้ำที่๑๘๙๘/๒๕๖๑ คดีแดงที่ ๑๒๖๖/๒๕๖๔ วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๔ ว่าดังนี้

“คราวนี้จะเชื่อฟังคำนายตี ศรีสุวรรณ เป็นความจริงไปได้ กลับจะยิ่งเห็นนิสัยของนายตี ศรีสุวรรณ ถัดขึ้นไปอีกว่าเข้าลักษณะที่เรียกว่าคุณไม่เสียแน่แล้ว”

ศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยคำเบิกความของนายตี ศรีสุวรรณ ไว้ในคำพิพากษาคดีหมายเลขคดีที่ ๓๐๕๙/๒๕๖๔ คดีหมายเลขแดงที่ ๑๒๖๖/๒๕๖๔ วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๖ ว่าดังนี้

“ยังคิดไปก็ไม่มีทางที่ศาลอุทธรณ์จะรับฟังคำให้การของนายตี ศรีสุวรรณ ตอนนี้ได้”

ศาลฎีก้าได้มีความเห็นในคำเบิกความของนายตี ศรีสุวรรณ ไว้ในคำพิพากษาลงวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๗ โดยสรุปว่าดังนี้

“ในเหตุต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ (คำของนายตี ศรีสุวรรณ ที่อ้างว่าได้ยินจำเลยกับพระพุดจาวางแผนปลงพระชนม์กันว่าอย่างนั้นอย่างนี้-ผู้เขียน) ศาลเห็นว่า จะฟังความหรือถือยกคำที่พูดกันให้เป็นอย่างใดอย่างหนึ่งยังไม่คันด้วย”

จากคำวินิจฉัยของศาล ในประเด็นตามฟ้องของโจทก์ข้อ ๓ (ก) ที่ว่า “จำเลยทั้ง ๓ กับพระได้ทูลของอาสมคบกันคิดการตรรเชียมจะกระทำการปลงพระชนม์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาอันนั้นหมัด โดยพระครูพวงดังกล่าว กับจำเลยได้ประชุมกันปรึกษาวางแผนการ” และผู้ที่โจทก์อ้างว่าเป็นผู้รู้เห็นใจวางแผนการนี้คือนายตี ศรีสุวรรณ ซึ่งศาลอาญาและศาลอุทธรณ์ ได้ปฏิเสธไม่รับฟังคำให้การของนายตี ศรีสุวรรณ ในประเด็นนี้อย่างสิ้นเชิง ดังที่ยกมาข้างต้นนั้น

ส่วนศาลมีภาระที่ไม่ปฏิเสธอย่างสิ้นเชิงต่อคำให้การของนายตี ศรีสุวรรณ อย่างที่ศาลมีภาระที่ไม่ปฏิเสธอย่างสิ้นเชิง แต่ศาลมีภาระที่ไม่รับฟังคำให้การของนายตี ศรีสุวรรณ

อันเป็นโครงสร้างของคดีนี้เป็นความจริง ศาลฎีกา มีความเห็นแต่เพียงว่า “ศาลเห็นว่าจะพึงความ หรือถ้อยคำที่พูดกันให้เป็นอย่างหนึ่งอย่างใด ยังไม่ถูกต้อง”

เมื่อพังไม่ถูกต้อง ตามหลักนิติธรรมก็ต้องยก ผลประโยชน์ให้แก่จำเลย

นั่นคือ จำเลยกับพวากไม่ได้มีการวางแผน การปลงพระชนม์กันที่ (บ้าน พล.ร.ต. พระยาศร ยุทธเสนี) ตำบลชนะสงคราม อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร ตามฟ้องของโจทก์ข้อ ๓ (ก) และโจทก์ไม่ได้นำสืบว่าได้มีการวางแผนการ ปลงพระชนม์กันที่อื่นอีก

นอกจากนี้เมื่อปืนที่ลอบปลงพระชนม์ โจทก์พยายามนำสืบให้เห็นเป็นว่าเมื่อปืนผู้นั้นคือ เรือเอก วัชรชัย ขัยสิทธิเวช หนึ่งในห้าคนที่ร่วม วางแผนการปลงพระชนม์ ณ บ้าน พล.ร.ต. พระยา ศรยุทธเสนินั้น ซึ่งโจทก์มีพยานนำสืบสองชุด แต่ศาลมีภาระให้พิพากษาพันธงลงไปว่า “พยาน ส่องชุดนี้ยังไม่เป็นหลักฐานพอที่จะได้ชี้ว่า คือ เป็นผู้ล่วงมือลอบปลงพระชนม์”

จากคำวินิจฉัยของศาลฎีกាឌังกล่าวนี้ เป็น เครื่องชี้ให้เห็นว่าคดีนี้ไม่ได้มีการวางแผน ปลงพระชนม์กันที่บ้าน พล.ร.ต. พระยาศรยุทธเสนี ตามฟ้องของโจทก์ข้อ ๓ (ก) และตามการ นำสืบพยานของโจทก์

อย่างไรก็ตี คำพิพากษาของศาลอาญา และศาลอุทธรณ์ในกรณีไม่ยอมรับคำให้การของ นายตี ศรีสุวรรณ พยานปากเอกสารของโจทก์ว่าเป็น ความจริงนั้น นอกจากจะได้รับการยืนยันจาก บันทึก (ลับ) ของ พล.ร.ต. พระยาศรยุทธเสนี ซึ่งได้เปิดเผยต่อสาธารณะไปแล้ว ตัวนายตี ศรีสุวรรณ ยังได้ไปสารภาพบน庭ท่านปัญญา นันทภิกุช แห่งวัดชลประทาน อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ขณะที่ตัว นายตี ศรีสุวรรณ อายุได้ ๑๐๒ ปี ว่าไปเป็น พยานเท็จในคดีสวรรคต ทำให้ผู้บวชสุทธิ์สามคน ต้องถูกประหารชีวิต และนายตี ศรีสุวรรณ ยังได้ ให้บุตรเขียนจดหมายไปขอมาท่านปรีดีพิร ประเสริฐ ข้อความรายละเอียดในจดหมายว่าดังนี้

บ้านเลขที่ ๒๓๘
ถนนพหลโยธิน กรุงเทพฯ

๒๕ มกราคม ๒๕๒๒

เรียน นายปรีดี ที่นับถือ

นายตี ศรีสุวรรณ เป็นพ่อตาของผม ขอให้ ผมเขียนจดหมายถึงท่าน นายตีเขียนจดหมาย ไม่ได้ เมื่อวันไปให้การที่ศาลก็ได้แสวงหาตัว ต. และพิมพ์มือเท่านั้น นายตีจึงให้ผมซึ่งเป็นบุตรเขียน เขียนตามคำนับอกเล่าของนายตี เพื่อขอมาลาโทษ ต่อท่าน นายตีให้การต่อศาลว่า นายปรีดี นาย วัชรชัย นายเฉลียว นายชิด นายบุญศรี ไปที่บ้าน พระยาศรยุทธ ช้างวัดชนะสงคราม เพื่อบรึกษา ลอบปลงพระชนม์ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ไม่เป็น ความจริง นายตีเอกสารไม่จริงมาให้การต่อศาล เพาะพระพินิจได้เกลี้ยกล่อมว่าจะให้เงินเลี้ยง นายตีจนตาย เมื่อให้การแล้วพระพินิจให้เงิน นายตี ๕๐๐-๖๐๐ บาท และให้นายตีกินอยู่หลับ นอนอยู่ที่สันติบาลประมาณสองปีเศษ เดิมพระ- พินิจบอกว่าจะให้ ๒ หมื่นบาท เมื่อเสร็จคดีแล้ว พระพินิจก็ไม่จ่ายให้อีกตามที่รับปากไว้ เวลานี้ นายตีรู้สึกเสียใจมากที่ทำให้สามคนตาย และ นายปรีดีกับนายวัชรชัยที่บวชสุทธิ์ต้องถูกกล่าวหา ด้วย นายตีได้ทำบุญกรวดนำให้กับผู้ตายเสมอ มา แต่ก็ยังเสียใจไม่หาย เดียวตนก็มีอายุมาก แล้ว (๑๐๒ ปี-ผู้เขียน) อีกไม่ช้าก็ตาย จึงขอมา ลาโทษท่านปรีดี นายวัชรชัย นายเฉลียว นายชิด และนายบุญศรี ที่นายตีเอกสารเท็จมาให้การ ปรักปรำ ขอได้โปรดให้ข้ามาต่อนายตีด้วย

ขอความทั้งหมดนี้ ผมได้อ่านให้นายตีฟังต่อ หน้าคนหลายคนในวันนี้ เวลาประมาณ ๑๑ น. เศษ และได้ให้นายตีพิมพ์ลายมือนายตีต่อหน้าผมและ คุณพึงด้วย

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

เลื่อน ศิริอัมพร
ต. (พิมพ์ลายมือนายตี)

แต่ทั้ง ๆ ที่ศาลอาญาไม่เชื่อคำให้การของ นายตี ศรีสุวรรณ พยานปากเอกสารของโจทก์ว่าได้ มีการวางแผนปลงพระชนม์กันที่บ้าน พล.ร.ต. พระยาศรยุทธเสนี ตามฟ้องของโจทก์ข้อ ๓ (ก) แต่ศาลอ้ายกได้พิพากษาให้ประหารชีวิตนายชิด สิงหเสนี จำเลยที่ ๒ ด้วยความผิดต้องด้วย

ผู้ใดพยายามจะกระทำการประทุษร้าย เช่นว่ามาแล้ว แม้เพียงตระเตรียมการก็ดี สมคบกันเพื่อการประทุษร้ายนั้นก็ดี หรือสมรู้เป็นใจด้วยผู้ประทุษร้าย ผู้พยายามจะประทุษร้ายก็ดี มั่นรู้ว่าผู้ใดคิดประทุษร้ายเช่นว่ามาใน มั่นช่วยปักปิดไม่เอาความนั้นไปร้องเรียนขึ้นก็ดี ท่านว่าโทษมั่นถึงตายดุจกัน"

แต่คำฟ้องของโจทก์ข้อ ๓ (ก) และการนำสืบพยานของโจทก์ว่าจำเลยทั้งสามกับพวก (หมายถึงท่านบริสีและเรือเอกวัชรชัย-ผู้เขียน) ได้ไปประชุมวางแผนการปลงพระชนม์กันที่บ้าน พล.ร.ต. พระยาครุฑเสเน่ ห้องที่ตำบลชนะ-สังคมฯ อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร ระหว่างวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๘ ถึงวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๙ แต่ศาลอัญญาและศาลอุทธรณ์ก็ได้วินิจฉัยไว้ว่าในคำพิพากษาดังที่อ้างมาแล้วข้างต้น นั้นว่าไม่เชื่อถือคำเบิกความของพยานโจทก์ และศาลอัญญาแม้ว่าจะไม่ปฏิเสธคำเบิกความของพยานโจทก์อย่างสิ้นเชิงอย่างเช่นสองศาลมีผ่านมาก็จริง แต่ศาลอัญญาได้ชี้ออกมายังชัดเจนว่า "ศาลเห็นว่าจะฟังความหรือถ้อยคำที่พูดกันให้เป็นอย่างหนึ่งได้ยังไม่ถอด" และโจทก์ก็ไม่ได้นำสืบว่าได้มีการวางแผนการปลงพระชนม์กัน ณ ที่ใดอีก

เมื่อพังไม่ถอด ก็ต้องยกผลประโยชน์ให้แก่จำเลย ตามสูภาษิตกฎหมายที่ว่า "ปล่อยคนผิด สิบคน ตีกัวลงโทคนบวสุทธิ์คนเดียว" แต่ศาลอัญญาทำนั้นลงลงไปให้ประหารชีวิตจำเลยทั้งสามคน โดยอ้างความผิดของจำเลยตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๙๗ ตอน ๒ ความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๙๗ ตอน ๒ ว่าไว้ประการใดขอให้ยกกลับไปอ่านอีกที

ใช่แล้ว นายชิต สิงหเสนี จำเลยที่ ๒ ได้ให้การไว้อย่างชัดเจนว่า ขณะเกิดเหตุมีเขากับนายบุศย์ บัทมศริน จำเลยที่ ๓ ส่องคนเท่านั้น ที่นั่งอยู่หน้าประตูทางเข้าออกห้องพระบรรทม และได้ให้ความเห็นไว้ว่า "หากว่าจะมีความผิดในกรณีสวรรคตนี้แล้ว ก็มีชاخت กับนายบุศย์สองคน เท่านั้นที่จะต้องรับผิดอยู่ด้วย"

ใช่แล้ว กรณีสวรรคตเกิดขึ้นจริงในวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๔๘ เวลาประมาณ ๐๙.๒๕ น. เหตุเกิด ณ ห้องพระบรรทม บนพระที่นั่งบรมพิมาน ในพระบรมมหาราชวัง และแม้ว่าขณะ

กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๙๗ ตอน ๒ และปล่อยตัวนายเคลียว ปทุมรัส จำเลยที่ ๑ กับนายบุศย์ บัทมศริน จำเลยที่ ๓ พ้นข้อหาไป

ต่อมาศาลอุทธรณ์ ทั้ง ๆ ที่ในคำพิพากษานั้นได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าไม่มีเชื่อคำให้การของนายชิต ศรีสุวรรณ เช่นเดียวกัน แต่ศาลอุทธรณ์ ก็ได้แก่คำพิพากษาศาลอัญญา ให้ประหารชีวิตนายบุศย์ บัทมศริน จำเลยที่ ๓ ร่วมเข้าไปด้วยด้วยความผิดดังด้วยกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๙๗ ตอน ๒ คงปล่อยพ้นข้อหาไปแต่นายเคลียว ปทุมรัส จำเลยที่ ๑

ก่อนที่ศาลอุทธรณ์จะอ้างกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๙๗ ตอน ๒ มาลงโทษนายบุศย์ บัทมศริน จำเลยที่ ๓ นั้น ศาลอุทธรณ์ได้อ้างคำให้การของนายชิต สิงหเสนี จำเลยที่ได้ให้การไว เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๐ (ต่อพ้นก้างน สอบสวน-ผู้เขียน) มีความว่า

"ในการลองบลงพระชนม์ในหลวงรัชกาลที่ ๙ นี้ ถ้าเป็นบุคคลภายนอกเข้ามาลองบลงพระชนม์ จะต้องมีมเหดเล็กหรือบุคคลภายนอกเป็นสายชักจูงนำเข้ามาจึงทำการได้สำเร็จ ถ้าเป็นคนภายในลองบลงพระชนม์แล้ว ย่อมทำได้สะดวกกว่าบุคคลภายนอก สำหรับบุคคลภายนอกที่ไม่เกิดกับเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้นนี้ก็มีแต่ข้าราชการบุศย์สองคนเท่านั้น หากว่าจะมีความผิดในกรณีสวรรคตนี้แล้ว ก็มีชاخت กับนายบุศย์สองคนนี้เท่านั้นที่จะต้องรับผิดอยู่ด้วย..." (เพราะสองคนนี้ นั่งอยู่หน้าประตูหน้าห้องพระบรรทมขณะเกิดเหตุ และทางเข้าห้องพระบรรทมในขณะนั้นก็มีอยู่ทางเดียว คือทางประตูที่นายชิต-นายบุศย์ นั่งเฝ้าอยู่จากคำพิพากษา)

ส่วนศาลอัญญาพิพากษาพันธงลงไปเลยให้ประหารชีวิตจำเลยทั้งสามคน ในความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๙๗ ตอน ๒

กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๙๗ ตอน ๒ ว่าไว้ดังนี้

"ผู้ใดทนงองอาจกระทำการประทุษร้ายต่อพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ดี สมเด็จพระมหาเสถียร์ มกุฎราชกุมารก็ดี ต่อผู้สำเร็จราชการแผ่นดินในเวลาราชการการต่างพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ดี ท่านว่าโทษของมันถึงต้องประหารชีวิต

ส่งเส็จพระบาทสมเด็จ-
พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙
เสด็จพระราชดำเนินไปยัง
สวิตเซอร์แลนด์ วันที่ ๑๙
สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๘

เกิดเหตุนายชิต-นายบุญย์ จำเลย นั่งอยู่หัวน้ำประตูทางเข้าห้องพระบรรทมก็ริง แต่ก็ไม่ได้สมรู้ร่วมคิดด้วย (ดังคำวินิจฉัยของศาลที่ยกมาข้างต้น) สำหรับนายเฉลียว ปทุมรส จำเลยที่ ๑ นั้น นอกจากจะไม่ได้สมรู้ร่วมคิดเช่นเดียวกับนายชิต-นายบุญย์ จำเลยทั้งสองนั้นแล้ว ในเช้าวันเกิดเหตุ นายเฉลียว ปทุมรส จำเลยที่ ๑ อยู่ห่างจากสถานที่เกิดเหตุนั้นับสิบกิโลเมตร และลาออกจากราชการไปแล้ว ก็ไม่รู้เหมือนกันว่าทำไนนายเฉลียว ปทุมรส จึงถูกกลาโกรเข้าไปเกี่ยวข้องกับกรณีสวรรคตด้วย นอกจากนี้นายเฉลียว ปทุมรส เป็นผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดินเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๕ และเป็นคนจังหวัดอยุธยาเข้ามาร่วมกับท่านปรีดี พนมยงค์ ก็เท่านั้นเอง

ดังนั้น เมื่อนายเฉลียว ปทุมรส ถูกจับเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ พ.ต.อ. เยื่องประภาวดร ผู้ไปจับกุม ได้ค้นพบบันทึกลับของ พล.ร.ต. พระยาครุฑะเสนี ที่ระบุว่า ท่านถูกพระพินิจคนดีบีบบังคับให้เป็นพยานเท็จ (ถ้าไม่ยอมเป็นพยานจะเอาเป็นผู้ต้องหาด้วย) ปรักปรำผู้บริสุทธิ์ พ.ต.อ. เยื่องจึงถามคุณเฉลียวว่า ทำไนไม่หนีไปเสีย (ศาลอาญาและศาลอุทธรณ์สั่งปล่อยพ้นข้อหา ขณะนั้นคืออยู่ระหว่างศาลฎีก) คุณ

เฉลียวตอบอย่างนักลงอยุธยาว่า “ผมจะหนีทำไมในเมื่อผมบริสุทธิ์” และคุณเฉลียววิทีต้องตาย เพราะความบริสุทธินั้นเอง

ปัจฉิมวาระของสามนักโทษประหาร

หลังจากที่ศาลฎีกได้พิพากษาลงโทษให้ประหารชีวิตจำเลยทั้งสามคน เมื่อ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๔๗ แล้ว ต่อมาในวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ จำเลยทั้งสามได้ทำหนังสือถูลเกล้าฯ ถวายฎีกขอพระราชทานอภัยโทษ แต่ฎีกได้ตั้งกล่าวได้ตกไปในที่สุด

เกี่ยวกับการยื่นถวายฎีกขอพระราชทาน อภัยโทษของจำเลยทั้งสามนั้น พล.ต. อนันต์ พิบูลลงกรณ์ (บุตรชายของ จอมพล บ. พิบูลลงกรณ์) ได้เขียนไว้ในหนังสือ จอมพล บ. พิบูลลงกรณ์ พิมพ์ที่โรงพิมพ์ศุนย์การพิมพ์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๙ มีความตอนหนึ่งเป็นบทสนทนา ระหว่าง พล.ต. อนันต์ พิบูลลงกรณ์ (ผู้เขียน) กับจอมพล บ. พิบูลลงกรณ์ ซึ่งขณะนั้นลี้ภัย การเมืองอยู่ในประเทศไทยปั่น่บันดาลนี้

“...ข้าพเจ้าจึงรังใจไม่ได้ที่ต้องเรียนถวาย จอมพล บ. พิบูลลงกรณ์ วันหนึ่งที่ประเทศไทยปั่น่บันดาลนี้ ว่า ในฐานะที่เวลาหนึ่น (พ.ศ. ๒๕๔๙-ผู้เขียน) ท่านดำเนินการแห่งนายกรัฐมนตรีอยู่ เหตุใดท่านจึง

ไม่ขอพระราชทานอภัยไทยให้จำเลยสามคนที่ถูกศาลฎีก้าพิพากษาประหารชีวิต ท่านตอบข้าพเจ้าทันทีอย่างหนักแน่นว่า พ่อได้ขอพระราชทานอภัยไทยขึ้นไปถึงสามครั้ง “ได้พยายามทำหน้าที่ของพ่อจนถึงที่สุดแล้ว ในอดีตที่ผ่านมา มีน้อยครั้งที่จอมพล ป. พิบูลลงCRM ต้องเสียใจบ้างเมื่อทำอะไรไม่สำเร็จ แต่ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นครั้งใดที่ท่านจะเสียใจหนักยิ่งไปกว่าที่ข้าพเจ้ากำลังเห็นท่านครั้งนั้น ขณะเมื่อได้ตอบคำถามของข้าพเจ้าจน ด้วยใบหน้าที่เคร่งขรึมและสนใจไม่เปลี่ยนแปลง” (จากหนังสือ จอมพล ป. พิบูลลงCRM หน้า ๖๙๗)

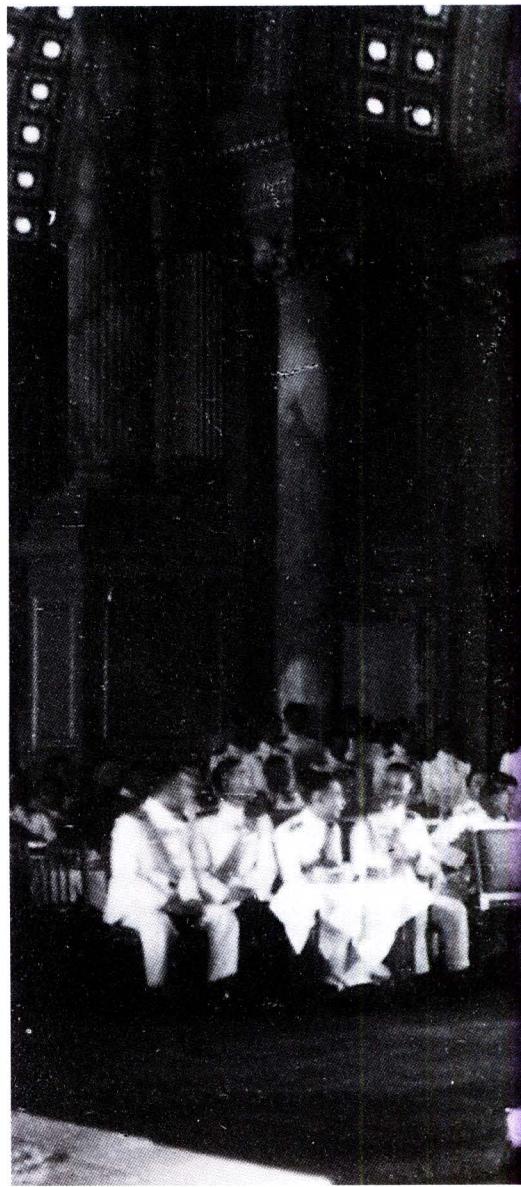
แล้วก็สอดคล้องกับหนังสือแจ้งงานศพของนายชิต สิงหเสนี ที่บุตรสาวของท่านได้บันทึกไว้ในหนังสือนั้น มีความว่า

“ภายหลังที่พ่อถูกประหารชีวิตแล้ว จอมพล ป. พิบูลลงCRM นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น “ได้ส่งนายชาย วิโรจน์ศิริ เลขานุการส่วนตัวของท่านไปหาพวกรา แจ้งให้ทราบว่ารัฐบาลยินดีจะให้การอุปการะความเป็นอยู่การศึกษาแก่พวกราทุกประการ พวกราปรึกษาหารือกัน และในที่สุดตกลงรับความช่วยเหลือจากรัฐบาล เพื่อเป็นเครื่องยืนยันในความบริสุทธิ์ของพ่อ รัฐบาลจึงให้ความช่วยเหลือแก่พวกรา ความช่วยเหลือนี้เพิ่งมากยกเลิกในสมัยรัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธรรมราษฎร์”

นอกจากนี้คุณชุ่ม ชัยสิทธิ์เวช ภรรยาของเรือเอก วัชรชัย ชัยสิทธิ์เวช ผู้ที่โจทก์พยายามเสกสรรปันแต่พยานเท็จให้เป็นมือปืนและต้องลี้ภัยคณะรัฐประหาร ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๐ ไปอยู่ต่างประเทศนั้น ก็ยังได้รับเมตตาให้เข้าทำงานเป็นแม่บ้านของโรงเรียน กปร. ที่นั่นคือชัยศรี

ในที่สุดวันจากไปของผู้บริสุทธิ์ทั้งสามก็ถึงคือเข้ามีดวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ หลังจากวันเดียวกันไปของพระองค์ผู้ทรงเป็นที่รักของคนไทยทั้งชาติเมื่อ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๘ เป็นเวลา ๙ ปี ๙ เดือน ๙ วัน

วันนั้น พล.ต.อ. ผ่า ศรีyanan รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งครองตำแหน่ง อธิบดีกรมธรรม์ด้วย ได้ไปเป็นประธานควบคุมการประหารชีวิตผู้บุกรุกทั้งสามด้วยตนเอง และได้มีโอกาสพูดคุยกับทั้งสามคนนั้นตามลำพัง นัยว่าได้มีการบันทึกเสียงการพูดคุยนั้นไว้ด้วย

สำหรับคุณเฉลิยา ปทุมรส นั่น ขณะเกิดเหตุปัลปัลพระชนม์ เขารู้ว่ากลจากจุดเกิดเหตุนับสิบกิโลเมตร และออกจากราชการไปแล้วด้วย คำสอนทนาของเขามาในเรื่องนี้ก็คงเช่นเดียวกับคนอื่นที่อยู่นอกเหตุการณ์รวมทั้งท่านปรีดีด้วย คือไม่รู้อะไรในเรื่องนี้เลย นอกจากจะยืนยันในความบริสุทธิ์ของเข้า และเขาก็คงจะนึกถึงโคลงสีสุภาพของศรีปราสาทที่ Jarvis ไว้บนพื้นทรายก่อนถูกประหารชีวิตที่นั่นคือว่า

“ธรรมนี้นี้	เป็นพยาน
เราก็ศรีษะยَاจารย์	หนึ่งบ้าง
เราพิท่านประหาร	ราชบุรี
เราปัพิดท่านมลัง	ดำเนิน คืนสนอง”
ส่วนคุณชิต-คุณบุศย์นั้น	เนื่องจากขณะเกิดเหตุ เขายังสองนั่งอยู่หน้าประตูทางเข้าห้อง

พระบรมม และเป็นทางเดียวที่จะเข้าสู่ห้องพระบรมในเวลานั้น ดังนั้นถ้ามีผู้เข้าไปปลงพระชนม์ คุณชิต-คุณบุศย์จะต้องเห็นอย่างแน่นอน

คุณฟัก ณ สงขลา ทนายความของสามจำเลย เคยสอบถามคุณชิต-คุณบุศย์ ว่าใครเข้าไปปลงพระชนม์ในหลวง คุณชิต-คุณบุศย์ไม่ยอมพูดแต่กับ พล.ต.อ. ผ่า ศรีyanนท์ คุณชิต-คุณบุศย์จะยอมพูดความจริงก่อนตายหรือไม่ ไม่มีครรภ์

แต่เป็นที่รู้กันในภายหลังว่า พล.ต.อ. ผ่า ศรีyanนท์ ได้ทำบันทึกคำสอนท่านกับผู้ต้องโทษ ประหารชีวิตทั้งสามคนในเช่าวันนั้น เสนอจอมพล ป. พิบูล ลงกรณ์ นายนรัตน์ จอมพล ป. พิบูล ลงกรณ์ อ่านแล้ว แหงกลับไปว่าให้เก็บไว้ในแฟ้มลับสุดยอด

ต่อมาจอมพล ป. พิบูล ลงกรณ์ ดำเนิน

รือฟื้นคดีสวรรคตขึ้นมาพิจารณาใหม่ เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกประหารชีวิตทั้งสามคน และท่านปรีดี แต่ตามกฎหมายไทยที่ใช้อยู่ เมื่อคดีถูกพิพากษาถึงที่สุดแล้วเป็นอันยุติ ดังนั้นถ้าจะรื้อฟื้นคดีสวรรคตขึ้นมาพิจารณาใหม่ ก็ต้องมีกฎหมายรองรับให้อำนาจ จอมพล ป. พิบูล ลงกรณ์ จึงเตรียมการที่จะออกกฎหมายดังกล่าว นั้น และได้บอกคุณสังข์ พัฒโนทย คนสนิทผู้รับใช้ใกล้ชิดให้ทราบ เพื่อแจ้งไปให้ท่านปรีดีซึ่งขณะนั้นท่านพำนกอยู่ ณ สำนารณ์รัฐประชาน Jin ได้รับทราบ

ต่อจดหมายของคุณสังข์ พัฒโนทย ที่มีไปถึงท่านปรีดีเล่าถึงบันทึกของ พล.ต.อ. ผ่า ศรีyanนท์ และคำริชของจอมพล ป. พิบูล ลงกรณ์ ดังกล่าวข้างต้น ท่านปรีดีได้มีจดหมายตอบคุณ

ในหลวงรัชกาลที่ ๙
เสด็จเป็นประธาน
งานรัฐพิธีคลอง
รัชธรรมนุญ ๑๐ ธันวาคม
พ.ศ. ๒๕๖๘

สังข์ พธโนทัย ในเวลาต่อมา และจดหมายฉบับนี้
นายวรรณไว พธโนทัย ลูกชายของคุณสังข์ได้
มอบให้หนสือพิมพ์ ไทยโพลต์ นำไปเปิดเผยแพร่ใน
ฉบับวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๒ ที่ผ่านมาดัง
สำเนารายละเอียดต่อไปนี้

วันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๘

ผู้ได้รับจดหมายของคุณฉบับล่วงวันที่ ๑๒
เดือนนี้กับหนังสือ ความนึกในกรุงชั้ง แล้วด้วย
ความรู้สึกขอบคุณมากในไมตรีจิตและความเป็น
ธรรมที่คุณเมตตาผู้

ผู้มีความยินดีมากที่ได้ทราบจากคำยืนยัน
ของคุณว่า ท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีได้
เป็นศัตรูของผมเลย ท่านมีความรับสึกถึงความหลัง
อยู่เสมอ และอยากรู้สึกถึงความหลัง
แม้ว่าเหตุการณ์ทางการเมืองจะเป็นดังที่คุณกล่าว
ว่าเหตุการณ์ไม่ช่วยเราเสมอไปและจำเป็นต้องใช้
ความอดทนอยู่มาก็ตาม แต่ผมก็มีความหวังว่า
โดยความช่วยเหลือของคุณผู้ซึ่งมีใจเป็นธรรม
และมีอุดมคติที่จะรับใช้ชาติและราชภูรอย่างบริสุทธิ์
ผมคงจะมีโอกาสทำความเข้าใจกับท่านจอมพล ป.
พิบูลสงคราม ถึงเจตนาดีของผมในส่วนที่เกี่ยวแก่
ท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม และการงานของ
ชาติและราชภูรที่เราหันหลายจะต้องร่วมมือกัน
เพื่อความเป็นเอกราชนมูรணของชาติ ผมจึงมี
ความปรารถนาเป็นอย่างมากที่จะได้มีโอกาสพบ
กับคุณในเวลาไม่ช้านัก เพื่อบรึกษาหารือกับคุณถึง
เรื่องนี้และเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงอีกหลายประการ
ซึ่งบางที่คุณอาจต้องการทราบ

ผู้เห็นว่าคุณได้นำเพญบุญกุศลอย่างแรง
ในการที่คุณได้แจ้งให้พระราชนิมันทึกที่คุณฝ่า
ได้สlobถามปากคำคุณเฉลียว ชิต บุศย์ ก่อน
ถูกยิงเป้า ที่นี่ยังน่าผู้บาริสทธิ์ทั้งสามรวมทั้งตัว
ผมมีได้มีส่วนพัวพันในการเสิร์ววรรคด ดังนั้น
นอกจากผมขอแสดงความขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง
มา焉คุณ ผู้เจึงได้ตั้งจิตอธิษฐานขออำนาจคุณ
พระศรีดันตรีย์โปรดคลบันดาลให้คุณมีความสุข
ความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปและประสบทุกสิ่งที่คุณ
ประทานทุกประการ

ພມຂອស່ງຄວາມຮັກແລະນັບຖືອມຍັງຄຸນ

ປະເທດ ພນມຢັງຄົງ

แต่ความตั้งใจของจอมพล ป. พิบูลสงคราม
ต้องล้มเหลว เมื่อข่าวจะออกกฎหมายให้รื้อฟื้นคดี
ที่ศาลพิพากษาถึงที่สุดแล้วว่าให้นำเข้ามามีพิจารณา
ใหม่ได้ (ถ้าหากโจทก์หรือจำเลยมีเอกสารหลักฐาน
ที่เพิ่งค้นพบใหม่) ได้แพร่ออกไปถึงบุคคลบาง
จำนวน และคนพากันนั้นได้สนับสนุนจอมพล ป. พิบูล-
ธนะรัชต์ ทำรัฐประหารโค่นจอมพล ป. พิบูล-
สงคราม เช่นเดียวกับที่เคยสนับสนุนคณะรัฐ-
ประหาร ๔ พฤศจิกายน ๒๕๘๐ ทำรัฐประหารล้ม
รัฐบาลหลวงมาร์กฯ (ด้วยเหตุผลอย่างเดียวกัน
คือกลัวว่าเมืองปีนังตัวจริงจะถูกเปิดเผย)

ท่านประดิ่นได้พูดถึงเรื่องนี้เมื่อหนังสือพิมพ์
มหาราชภูมิ โดยคุณวีระ โภสตานนท์ ได้ไปสัมภาษณ์
ท่านขณะที่ท่านก่ออยู่ ณ ประเทศไทยรั้งเศส มีความ
ตอนหนึ่ง ดังนี้

คณวีระ โอลสถานนท์ ถ้าม่าว่า

“ມູນັດກັນວ່າ ຈອມພລ ປ. ແລະ ພລ.ຕ.ວ. ເຟຳ
ໄດ້ຫລັກຮຽນກຣນີສວຽບຄຸທ່ານໍ້າ ທ່ານຈະບອກໄດ້
ຫວື່ມໄວ່ວ່າອະໂຮ”

นายปรีดี พนมยงค์ ตอบว่า

“แม่ศากยภูรีซึ่งมีผู้พิพากษาคดีได้รับ
โดยมิได้มีการประชุมใหญ่ของผู้พิพากษาศาลาภูรีก้า
ได้ตัดสินประหารชีวิตนายเคลิ耶 ปทุมอรุส นายชิต
ลิงหเสนี นายบุญศรี ปัทมศริน ไปแล้วก็ตาม แต่
รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ส่งตัวแทน
ไปพบผู้ในประเทศไทย (หลังจากที่คุณสังข์ได้รับ
รับจดหมายขอบคุณจากท่านปรีดีแล้ว) แจ้งว่า
ได้หลักฐานใหม่ที่แสดงว่าผู้ถูกประหารชีวิตทั้ง
สามคนและ朋เป็นผู้บริสุทธิ์

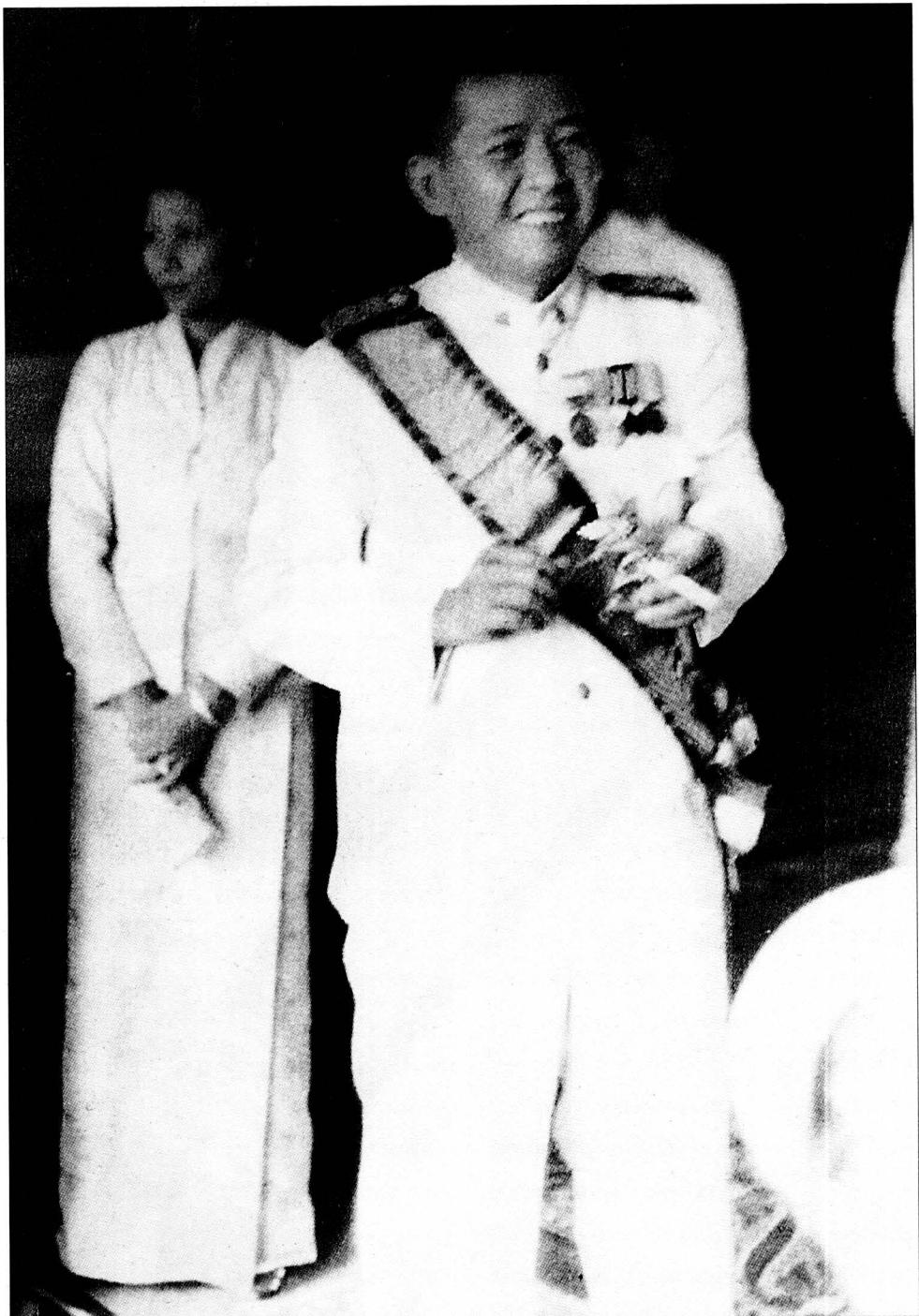
“ฉะนั้นจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงจะเสนอกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการพิจารณาคดีใหม่ด้วยความเป็นธรรม”

“ครั้นแล้วก็มีผู้อยู่ให้จอมพล สมยศ พันธุ์ รานะรัชต์ กับพวกทำร้ายประหารเมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๐๐ โดยมีรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม

“ในระหว่างที่จอมพล ป. พิบูลลงความเห็น
ไปปลีกย้อยใน ส.ร.อ. ข้าราชการ ก็ได้กล่าวต่อหันน้ำ
คนไทยเมื่อน้อยกว่าสองคนถึงหลักฐานที่จอมพล
ป. พิบูลลงความเห็น กับ พล.ต.อ. เผ่า ศรีyanan ที่
ได้มานั้น

“อีกทั้งในระหว่างที่จอมพล ป. พิบูล
ทรงคราม ย้ายจาก ส.ร.อ. มาอยู่ที่ประเทศไทยญี่ปุ่น

ภาพถ่ายพระหัตถ์
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ภูมิพลอดุลยเดช
ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม
๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

ก็ได้แจ้งแก่บุคคลไม่น้อยกว่าสองคนถึงหลักฐานใหม่นั้น พร้อมทั้งมีจดหมายถึงผู้ทรงสองชนับ ขอให้ polymo ให้สิกรรมแก่การที่จอมพล ป. พิบูล สงคราม ได้ทำพิเศษพลาดไปในหลายกรณี

“ผู้ได้ถือคติของพระพุทธองค์ว่า เมื่อมีผู้รู้สึกตนพิเศษพลาดได้ขอให้สิกรรม ผู้ใดได้อโศกกรรมและขออนุโมทนาในการที่จอมพล ป. พิบูล สงคราม ได้ไปอุปสมบทที่วัดพุทธคยา

ท่านประดิษฐ์ล่าว่าให้สัมภาษณ์ในที่สุดว่า “พวกผู้ร่วงกีสนใจมาก เพราะเป็นเรื่องประวัติ-

ศาสตร์ที่ไม่มีอยู่ความ ความจริงอาจปรากฏขึ้นแม้จะล่วงเลยมาหลายร้อยปีก็ตาม

“ทุกวันนี้ก็มีคนพูดชูชนิดกัน ถึงกับนักเรียนหลายคณะผู้ ผู้มีความเชื่อตัวว่าเป็นเรื่องที่พูดไม่ออกนอกไม่ได้ในขณะนี้ จึงขอฝากอนุชัชนาลัย และประวัติศาสตร์ตอบแทนด้วย” □